

Nr 211.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva; given Stockholms slott den 26 februari 1931.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Felix Hamrin.

Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva.

Härigenom förordnas, att 3, 14, 18, 30, 31, 34, 35, 37, 38, 39 och 56 §§ förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva skola, 3, 14, 30, 35, 37, 39 och 56 §§ i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

1 mom. Skatt på grund av arv eller testamente (*arvsskatt*) utgår:

1) för egendom, som efterlämnats av svensk medborgare eller av utlänning, vilken vid dödsfallet varit här i riket bosatt;

2) för följande slag av egendom, som efterlämnats av annan avliden utlänning än i 1) sägs:

a) här i riket belägen fast egendom, så ock nyttjanderätt till sådan egendom samt rätt till ränta, avkomst eller annan förmån, som åt någon upplåtits att utgå av egendomen;

b) här i riket befintlig, ovan under a) icke nämnd lös egendom, som är att hänföra till anläggnings- eller driftkapital i härstädes bedriven förvärvsverksamhet, såsom levande och döda inventarier, råämnen, varor, förbrukningsartiklar och dylikt, gruvor, patent- och förlagsrätter, så ock kapital, som finnes kontant tillgängligt eller som utlånats eller nedlagts i obligationer eller insatts i bank eller annorstädes eller som består av andra fordringar eller av aktier, banklotter eller andelar i föreningar för ekonomisk verksamhet, bolag eller rederier;

c) nyttjanderätt till egendom, varom under b) förmäles, ävensom rätt till sådan royalty och periodiskt utgående avgift, som utgöres för nyttjande av dylik egendom; samt

d) svenska aktier, svenska banklotter och andelar i svenska föreningar för ekonomisk verksamhet, bolag och rederier, i den mån dessa tillgångar icke äro att hänföra till ovan under b) nämnd egendom.

2 mom. För egendom — — — dödsbo.

3 mom. Såsom bosatt här i riket anses den, som här har sitt egentliga bo och hemvist.

Utlänning, som tillhör främmande makts härvarande beskickning eller lönade konsulat eller beskickningens eller konsulatets betjäning, anses i fråga om arvsskatt icke vara bosatt här i riket. Vad nu sagts gäller jämväl sådan persons hustru, barn under 16 år och enskilda tjänare, därest de bo hos honom och äro utlänningar.

För sådana aktier, banklotter och andelar i föreningar för ekonomisk verksamhet, om vilka i 1 mom. 2) d) sägs, föreligger icke skyldighet att erlægga arvsskatt, därest de efterlämnats av utlänning, varom i nästföregående stycke förmåles.

Vad i denna paragraf stadgas om den, som är bosatt här i riket, skall jämväl äga tillämpning å den, som stadigvarande vistas i riket utan att vara här bosatt.

14 §.

Behållning — — — iakttages:

- 1) att bland — — — återbäras;
 - 2) att bland — — — föreskrives;
 - 3) att bland boets skulder icke må inräknas gäld, som är in-tecknad i fast egendom av fideikommissnatur.
- Från — — — arvsskatt.

18 §.

Vid beräkning av andel i kvarlätenskap, varom förmåles i 3 § 1 mom. 2), må avdrag ske endast för gäld, som är in-tecknad i däruti ingående fast egendom.

30 §.

Skall skatt — — — belöper.

Vad här är stadgat äger icke tillämpning med avseende å skatt, som till annan stat erlagts för egendom, som i 3 § 1 mom. 2) sägs.

31 §.

Skyldighet att erlægga skatt för gåva åligger, såframt ej annat stadgas i denna förordning:

- a) svensk medborgare, utlänning, som är här i riket bosatt, samt svenska menigheter, samfund, stiftelser, verk och inrättningar, bolag och föreningar för ekonomisk verksamhet ävensom andra svenska juridiska personer: för gåva av fast och lös egendom inom eller utom riket; samt
- b) annan utlänning än i a) sägs, så ock utländska bolag ävensom andra här i riket icke hemmahörande juridiska personer: för gåva av sådan egendom, som angives i 3 § 1 mom. 2).

34 §.

Skattskyldighet äger rum, vare sig skriftlig handling om gåvan upprättats eller icke, och inträder vid tiden för gåvans mottagande eller, i fall som avses i 35 § andra stycket, vid den tid, då däri omförmäld mottagare av försäkringsbelopp erhåller sådan förfoganderätt över försäkringen, som i 109 § lagen om försäkringsavtal avses, dock att, där belopp på grund av kapitalförsäkring tidigare utbetalats till den berättigade, skattskyldighet för sådant belopp inträder vid dess mottagande.

35 §.

Skattskyldighet — — — gåva.

Likaledes inträder skattskyldighet såsom för gåva för vad som tillfaller någon på grund av att han i enlighet med lagen om försäkringsavtal blivit insatt såsom förmånstagare, så ock för vad stärbhusdelägare, som är berättigad till laglott, erhåller på grund av stadgandet i 104 § andra stycket samma lag. Dock skall, där försäkringen är tagen

a) å försäkringstagarens eller hans makes liv samt enligt avtalet premiebetalningen skolat vara fullgjord under en tid icke understigande tio år och ej heller under något år erlagts premie, som uppgår till mer än en femtedel av sammanlagda beloppet av de premier, som skolat erläggas, därest premiebetalningen lika fördelats på tio år från avtalets slutande, eller

b) för olycksfall eller sjukdom,

vid skattens beräkning från värdet av vad som tillfallit den berättigade avräknas ett belopp av 15,000 kronor, och bedömes frågan om och till vilket belopp skatt skall utgå allenast med hänsyn till vad därefter återstår, varvid likväl å värdet av vad som inom loppet av tio år på grund av förordnande av samma person tillfallit den berättigade ej må avräknas mer än sammanlagt nyss nämnda belopp.

Vad som på grund av insättningar av samma person i ränte- och kapitalförsäkringsanstalt på en gång tillfaller någon såsom förmånstagare, skall denne anses erhålla på grund av en och samma försäkring, och skall så anses som om försäkringen tagits vid tiden för den första insättningen och på villkor att premiebetalning skolat ske i den ordning, vari insättningarna i anstalten ägt rum.

Tillkommer försäkringsbelopp, som utfaller efter försäkringstagarens död, dennes make såsom förmånstagare, inträder icke skattskyldighet för den del av försäkringsbeloppet, som motsvarar det belopp, varmed, därest försäkringsbeloppet ingått i försäkringstagarens kvarlåtenskap, makens jämlikt 15 § skattefria andel i boet skolat ökas.

Skattskyldighet enligt andra stycket äger ej rum för rätt till sådan livränta, som avses i 32 § 2 mom. a)–c) kommunalskattelagen.

37 §.

Skyldskapsförhållandet — — — tillämpning.

Egendom, för vilken skattskyldighet enligt detta kapitel äger rum, upp-
tages till sitt värde vid tiden för skattskyldighetens inträde.

38 §.

De i fråga om skatt på grund av arv eller testamente i 3 § 3 mom., 5, 6, 8, 9, 12, 13, 19, 22, 23, 25 och 30 §§ meddelade bestämmelser skola i tillämp-
liga delar gälla beträffande skatt för gåva.

39 §.

Inom — — — fall äro:

1:o) då arvfallen — — — utlänning;

2:o) då egendom — — — dödsbo;

3:o) då egendom — — — dödsbo;

4:o) då egendom — — — erlagts; samt

5:o) då egendom tillfallit någon genom gåva eller därmed jämlikt 35 §
i beskattningshänseende likställt fång.

Deklaration skall, då den avser gåva eller annat fång, som ovan under
5:o) sägs, eller testamenterad egendoms övergång vid annat till-
fälle än förre rättsinnehavarens dödsfall, avlämnas till Konungens befall-
ningshavande i det län, där den skattskyldige är bosatt, eller, i fråga om
juridisk person, där styrelsen har sitt säte, samt, då deklARATIONEN avser
arvfallen eller testamenterad egendom i övrigt, till Konungens befall-
ningshavande i det län, där arvlätaren eller testamentsgivaren varit bo-
satt. Finnes icke någon myndighet, till vilken jämlikt angivna bestäm-
melser deklARATION skall avlämnas, skall den avlämnas till överståthåll-
larämbetet för uppbördsärenden.

Vederbörande — — — Konungens befallningshavande.

Försäkringsgivare, som avses i lagen om försäkringsavtal, åligger
att, där förmånstagare i enlighet med samma lag blivit insatt,
inom en månad efter det vetskap om sådan händelse, som enligt 34 §
medför skattskyldighets inträde, kommit försäkringsgivaren till handa till
Konungens befallningshavande i det län, där förmånstagaren är bosatt,
lämna skriftlig uppgift härom och, enligt närmare föreskrifter, som med-
delas av Konungen, om de förhållanden, som äro av betydelse för skatt-
skyldighetens bedömande; dock att nu stadgad skyldighet icke skall gälla,
där försäkringsbeloppet eller, där fråga är om flera försäkringar, dessas
sammanslagda belopp, ej överstiger 3,000 kronor.

Vad i — — — överståthållarämbetet för uppbördsärenden.

56 §.

Från tillämpningen av vad i denna förordning stadgas om skattskyldighet för egendom, som efterlämnats av utlänning, samt för egendom, vilken såsom gåva mottages av utlänning, äger Konungen, utom i avseende å egendom, varom förmäles i 3 § 1 mom. 2), under förutsättning av ömsesidighet medgiva undantag för medborgare i visst annat land.

Överenskommelse — — — uppsägning.

Har Konungen — — — avgift.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1931, och skall, där sådan händelse sedermera inträffar, som enligt 34 § i dess lydelse enligt denna förordning föranleder skattskyldighets inträde, äga tillämpning utan hinder därav att förordnandet om förmånstagares insättande skett tidigare.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 26 februari 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Hamrin, anmäler fråga om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva samt anför:

De ändringsförslag, för vilka jag nu ämnar redogöra, avse till en början skattskyldigheten. I denna del ha jämkningar påkallats främst i syfte att underlätta avslutandet av överenskommelser med främmande stater till undvikande av dubbelbeskattning av arv, testamente och gåva. De ändringar, jag i övrigt kommer att föreslå, avse att möjliggöra beskattning i viss omfattning av försäkringsbelopp, vilka tillfalla enligt lagen om försäkringsavtal genom försäkringstagares förordnande insatt förmånstagare.

Jag anhåller att först få till behandling upptaga

1:o.

Frågan om ändrade bestämmelser rörande skattskyldigheten.

Under de senare åren har uppmärksamheten allt mera riktats på det förhållandet, att arv — då, såvitt nu och i det följande är fråga, om testamente gälla samma regler som om arv, komma förvärv genom testamente ej att bliva föremål för särskilt omnämnande — ävensom gåva i åtskilliga fall blivit föremål för beskattning i mer än ett land. Med de höga skattetariffer, som gälla i flertalet stater, blir skatten för dem, som träffas av sådan internationell dubbelbeskattning, ofta mycket betungande. Orsaken till denna dubbelbeskattning är i flertalet fall att finna däri, att de bestämmelser i skatteförfattningarna, som reglera skattskyldigheten, äro så omfattande, att den ena statens beskattningsrätt kommer att sträcka sig in på områden, över vilka den andra staten anser sig vara befogad att i beskattningshänseende bestämma. I allmänhet hava staterna varit föga

villiga att söka undvika sådan dubbelbeskattning genom lagstiftningsåtgärder, innebärande en inskränkning av beskattningsområdet och ett ensidigt avstående av skatt utan garanti för motsvarande uppoffring från andra statens sida. Åtskilliga länder hava emellertid till förekommande av att dubbel arvsskatt uttages, avslutat traktater, i vilka beträffande särskilda slag av tillgångar bestämts, huruvida dessa skulle beskattas i den stat, där de funnes, eller i den stat, som vid arvlåtarens dödsfall utgjort hans hemland. Däremot hava hittills endast undantagsvis vidtagits liknande åtgärder till undvikande av dubbelbeskattning av gåva.

Intresset för traktater till förekommande av dubbelbeskattning är för närvarande ganska stort. Sålunda har genom Nationernas förbunds försorg åtskilligt arbete nedlagts på att underlätta avslutandet av dylika avtal. På förbundets föranstaltande har en särskild kommitté utarbetat modellförslag till tvärsidiga avtal till undvikande av dubbelbeskattning av kvarlåtenskap. Över nämnda förslag hava regeringarna i samtliga stater, vare sig de tillhört förbundet eller ej, haft tillfälle yttra sig, och förslaget har sedermera överarbetats vid ett möte i Genève, i vilket deltagit representanter från regeringarna i 27 stater, däribland Sverige.

Även för Sveriges del har spörsmålet om åtgärder till undvikande av dubbelbeskattning betydelse. I sådant avseende vill jag framhålla, att under senare åren inträffat åtskilliga fall, då beskattning av viss kvarlåtenskap eller gåva ägt rum såväl här i riket som i annan stat. Tillika får jag erinra därom, att det avtal angående utjämnande av den in- och den utländska beskattningen, som den 25 april 1928 träffats och den 14 augusti 1928 ratificerats mellan Sverige och Tyskland och som särskilt åsyftat undvikande av dubbelbeskattning, såvitt angår direkta skatter, ställt i utsikt särskild överenskommelse angående arvs- och gåvobeskattningen (slutprotokollet punkt 18).

Flera av de i förordningen om arvsskatt och skatt för gåva intagna bestämmelserna om skattskyldigheten överensstämja emellertid icke med internationellt vedertagna regler och utgöra därför icke en lämplig utgångspunkt för träffande av överenskommelser med främmande stater.

Inom finansdepartementet utarbetad promemoria.

Med hänsyn särskilt till sistberörda förhållande — samt även för att i möjligaste mån åstadkomma en i och för sig önskvärd bättre överensstämmelse mellan reglerna rörande skattskyldigheten i förevarande förordning och de nya författningar angående beskattning av inkomst och förmögenhet, vilka antogos av 1928 års riksdag — har jag låtit inom finansdepartementet utarbeta en promemoria angående vissa ändringar i bestämmelserna om skattskyldighet i förordningen om arvsskatt och skatt för gåva jämte utkast till förordning om ändring i vissa delar av samma förordning.

Angående de allmänna principerna för bestämmande av omfattningen av skattskyldigheten för arv och gåva uttalas till en början i denna promemoria, att arvsbeskattning i en stat brukade grunda sig å något av nedannämnda tre förhållanden:

Omfattningen av skattskyldigheten för arv och gåva.

- 1) arvlåtarens samhörighet med staten,
- 2) arvingens samhörighet med staten, eller
- 3) det ärvda godsets samhörighet med staten.

Efter framhållande av att enligt gängse terminologi de båda förstnämnda alternativen innefattade tillämpning av *personalitetsprincipen*, medan det sista hänförde sig till *territorialitetsprincipen*, anföres i promemorian vidare:

»Arvlåtarens eller arvingens samhörighet med staten kan grundas å medborgarskap, fast bostad — vilket begrepp har mycket skiftande innebörd i de särskilda staternas beskattningsförfattningar — stadigvarande vistelse eller vistelse överhuvudtaget, även tillfällig. I allmänhet fordras, att denna samhörighet skall hava förelegat vid dödsfallet, men undantagsvis behöver så ej hava varit förhållandet. Sålunda innebär skattskyldighetens anknytning i vissa fall till mantalsskrivningsskyldigheten enligt svensk rätt, att det i dessa fall är av avgörande betydelse, att fast bostad i Sverige funnits vid årsskiftet närmast före dödsfallet. Det ärvda godsets samhörighet med staten konstitueras i allmänhet därigenom, att godset vid frånfället befinner sig inom statens område; då fråga är om rättigheter ävensom i vissa andra fall kunna andra kriterier å samhörigheten finnas.

Om allenast en av förenämnda principer användes vid beskattningen och denna princip tillämpades i alla stater, skulle internationell dubbelbeskattning icke uppkomma — bortsett från fall, då sådan förorsakats av felaktig uppfattning angående de faktiska förhållandena. Ansluter sig däremot en stat till en princip och en annan stat till en annan princip, kan uppkomma, å ena sidan dubbelbeskattning, å andra sidan luckor mellan staternas beskattningsområden. I allmänhet begränsar sig emellertid en stat icke till *en* princip utan följer samtidigt flera olika linjer, vilket föranleder en utvidgning av skattskyldigheten, som, principiellt sett, torde få anses oriktig och som föranleder, att fallen av dubbelbeskattning ökas och luckor bliva mera sällsynta. Det är således mycket vanligt, att skattskyldigheten i en stat grundas å såväl arvlåtarens som det ärvda godsets samhörighet med staten. Sällsynt är däremot, att hänsyn toges till arvingens samhörighet med staten. Vid beskattningens anordnande efter personalitetsprincipen är det vanligt, att olika normer samtidigt följas; sålunda omfattar skattskyldigheten ofta kvarlåtenskap efter såväl alla, som inom staten äga medborgarrätt, vare sig de äro bosatta inom eller utom landet, som ock alla, som inom staten äro bosatta — även om de icke äro medborgare därstädes. Uppenbart är, att dessa förhållanden kunna leda till dubbel, i vissa fall till flerdubbel beskattning. Om exempelvis en medborgare i staten A, där kvarlåtenskap efter alla statens medborgare beskattas, är vid dödsfallet bosatt i staten B, varrest kvarlåtenskap efter alla där bosatta beskattas, och efterlämnar lös egendom, befintlig i staten C, där territorialitetsprincipen tillämpas, beskattas sistnämnda egendom i alla tre staterna. Kompliceras exemplet genom att antaga, att egendomen ärves av en person, hemmahörande i

staten D, där beskattning grundas å arvinges medborgarskap, blir beskattningen fyrdubbel. Att märka är dock, att beskattningen stundom i viss mån lindras därigenom, att, till undvikande av dubbelbeskattning, från arvsskatt, påförd i ett land, kan få avdragas arvsskatt, som erlagts i ett annat land.

Tillämpningen av territorialitetsprincipen är även växlande i de särskilda staterna. Stundom beskattas all inom staten befintlig egendom; ofta begränsas skattskyldigheten till vissa angivna slag av egendom (särskilt fastighet). I allmänhet brukar denna olika tillämpning ej giva anledning till dubbelbeskattning, men undantagsvis är detta tänkbart. Om exempelvis en stat beskattar alla aktier i bolag, vars styrelse har sitt säte inom landet, samt sådana aktier äro deponerade i en stat, som beskattar all inom sitt område befintlig egendom, torde efter ägarens fränfälle sistnämnda aktier bliva föremål för arvsbeskattning i båda staterna.

Vad nu sagts om arv äger i huvudsak motsvarande tillämpning å gåva. Skattskyldigheten kan därvid grundas å givarens eller gåvotagarens eller det bortgivna godsets samhörighet med staten. Under det att vid arvsbeskattningen personalitetsprincipen i regel gäller endast arvlåtarens men ej arvingens samhörighet med staten, är för bestämmandet av skattskyldighet för gåva ganska vanligt, att hänsyn tages till såväl givarens som gåvotagarens förhållanden. Självfallet föränledes härav ofta dubbelbeskattning. En gåva från en medborgare i en stat, som beskattar givare, till en medborgare i en stat, som uttager skatt av gåvotagare, blir således underkastad dubbel skatt. Även beträffande denna skatteform äro i övrigt många komplikationer tänkbara, vilka förorsaka uttagande av dubbel eller flerdubbel skatt.»

Gällande
svensk rätt.

Vad angår svensk lagstiftning om beskattning av arv och gåva anföres i promemorian, bland annat, att i Sverige framträtt en tydlig tendens att — så långt det kunnat ske med tillbörligt beaktande av landets intressen — söka undvika internationell dubbelbeskattning. Enligt de före ikraftträdandet av förordningen om arvsskatt och skatt för gåva gällande bestämmelserna angående stämpelbeläggning av bo-uppteckning träffades sålunda allenast kvarlåtenskap efter svenska medborgare av arvsbeskattning. I skrivelse den 27 februari 1901 anhöll emellertid riksdagen, bland annat, att Kungl. Maj:t täcktes efter verkställd utredning framlägga förslag till bestämmelser angående arvsskatts utgörande dels för egendom, som utländsk undersäte efterlämnade i Sverige, dels ock för egendom, som svensk undersäte efterlämnade i utlandet. Riksdagen yttrade därvid, bland annat:

»Från principiell synpunkt sett bör arvsskatt för samma egendom ej utgå till mer än ett land; men intill dess internationell överensstämmelse kan uppnås, måste för varje land fastställas de regler, som där anses riktiga. Därvid torde i första rummet hänsyn böra tagas till arvfallen egendoms beskaffenhet av lös eller fast samt egendomens förefintlighet utom eller inom landet; varjämte kan ifrågasättas, huruvida skyldighet att erlagga arvsskatt bör vara beroende av arvlåtarens egenskap av svensk eller utländsk undersäte eller på hans bostad utom eller inom landet. Beträffande fast egendom torde dennas belägenhet inom eller utom

landet böra vara avgörande för frågan, huruvida arvsskatt för densamma skall erläggas till svenska staten eller icke, och detta utan hänsyn till, huruvida arvlåtaren är svensk eller utländsk medborgare eller bosatt inom eller utom landet. Vad åter angår lös egendom, kunna meningarna vara delade; och anser sig riksdagen i detta hänseende icke utan föregående utredning kunna uttala något bestämt omdöme. Så mycket torde dock kunna sägas, att, om den lösa egendom, som utländsk medborgare efterlämnar i Sverige, här göres till föremål för beskattning, svenska staten ej bör utkräva skatt för sådan lös egendom, som svensk man efterlämnar i utlandet, samt att däremot, om arvsskatt ej utkräves för utländsk mans här i landet befintliga lösa egendom, skäl ej förefinnes för svenska staten att avstå från skatt för den lösa egendom, som svensk man efterlämnar i utlandet; och den omständigheten, att ett annat land arvsbeskattar egendom, som svenska staten anser sig berättigad att beskatta, kan ej utgöra tillräckligt skäl för svenska staten att avstå sin beskattningsrätt, men måhända kan det anses billigt, att i sådant fall det i utlandet erlagda skattebeloppet må avdragas från behållningen i boet.»

I promemorian framhålles, att i det förslag till förordning om arvsskatt och skatt för gåva, som sedermera framlades för 1914 års riksdag och som då, med endast obetydliga modifikationer, antogs, skattskyldigheten emellertid erhöll större omfattning än som överensstämde med innehållet i nyss återgivna skrivelse. Riksdagen uttalade ock i sin med anledning av propositionen i ämnet avlätna skrivelse, att Kungl. Maj:t i sitt förslag i vissa delar icke följt de anvisningar, 1901 års riksdag lämnat. Riksdagen fann sig dock kunna biträda förslaget, såvitt nu vore i fråga.

Angående reglerna i gällande svensk rätt för uttagande av arvsskatt anföres i promemorian, att sådan skatt utginge på grund av antingen arvlåtarens medborgarskap i Sverige, arvlåtarens mantalsskrivningsskyldighet här i riket eller det ärvda godsets samhörighet med riket (3 § 1 mom. förordningen om arvsskatt och skatt för gåva). Gåvoskatt utginge på grundval av gåvotagarens medborgarskap här i riket — vilket för juridiska personers vidkommande torde motsvaras av deras egenskap av svenska — eller på grundval av gåvotagarens mantalsskrivningsskyldighet i Sverige (31 § nämnda förordning). Däremot förekomme ej beskattning på grund av det bortgivna godsets samhörighet med Sverige. Med tillämpning av 30 § i arvskatteförordningen ägde dock Konungen rätt att till undvikande av dubbelbeskattning av arv medgiva nedsättning av skatt i vissa fall. Därjämte ägde Konungen jämlikt 56 § första och andra styckena i förordningen viss befogenhet att ingå avtal med främmande stat till undvikande av dubbelbeskattning av kvarlåtenskap och gåva. Någon sådan överenskommelse hade emellertid dittills icke ingåtts. På grund av den begränsade räckvidden av sistnämnda stadganden torde desamma för övrigt icke möjliggöra avslutandet av dubbelbeskattningstraktater av större omfattning. Under den tid förordningen om arvsskatt och

skatt för gåva varit gällande hade emellertid förekommit åtskilliga fall av beskattning av viss kvarlåtenskap eller gåva såväl här i riket som i annan stat. I en del av dessa fall hade rättelse ej kunnat vinnas med tillämpning av 30 § av förordningen.

Åtgärder till
undvikande av
dubbelbeskatt-
ning.

Angående de åtgärder, som från svensk sida böra vidtagas till undvikande av dubbelbeskattning, anföres i promemorian, att det torde vara uppenbart, att det ej vore lämpligt att — så länge de utländska skatteförfattningarnas bestämmelser om skattskyldighet i allmänhet vore så omfattande — i avsevärd mån minska det svenska beskattningsområdet. Och även om man försökte detta, skulle, med hänsyn till de mångskiftande principer, som gällde i de utländska skattelagarna, sannolikt alltjämt inträffa fall av dubbelbeskattning. Med en genom lagstiftning åstadkommen avsevärd inskränkning av skattskyldigheten vore dessutom att befara, att luckor mellan beskattningsområdena uppkomme, ett förhållande, som måste betraktas såsom en olägenhet, icke minst med hänsyn till de möjligheter till kringgående av skatteförfattningarnas bestämmelser, som härigenom erbjöde sig.

Även för Sveriges vidkommande torde således — om man på rationellt sätt ville undvika dubbelbeskattning av arv och gåva — avslutandet av skattetraktater vara den praktiskt taget enda framkomliga vägen.

I anslutning till vad i det föregående yttrats mot en avsevärd inskränkning av det svenska beskattningsområdet anföres i promemorian, att — även om det från viss synpunkt kunde anses tilltalande, att den svenska beskattningen grundades å allenast *en* av de förut angivna principerna — en sådan lösning av föreliggande beskattningsfråga ej vore att förorda. Hänsyn till möjligheten att i större omfattning kunna avsluta skatteöverenskommelser med främmande stater talade i stället för att skattskyldigheten gjordes ganska omfattande. Till belysande härav åberopas, att i de senast ingångna arvsskatteöverenskommelserna mellan främmande stater territorialitetsprincipen tillämpats beträffande viss egen dom samt i övrigt beskattningsrätten tillerkänts, i vissa fall den stat, där arvlåtaren vid dödsfallet varit bosatt eller stadigvarande vistats, i vissa fall den stat, där arvlåtaren ägt medborgarskap. En allmän förutsättning för att en stat lämpligen skulle kunna ingå sådana avtal torde emellertid vara, att skattskyldigheten enligt den inhemska rätten grundades å likartade principer, som sålunda komme till tillämpning i internationella arvsskatteöverenskommelser. Eljest skulle den beskattningsrätt, som traktatvis tillerkänts en stat icke kunna till fullo utnyttjas; luckor mellan de avtalsslutande staternas beskattningsområden skulle sålunda uppkomma. I nu förevarande ämne anföres i promemorian ytterligare:

»Vad särskilt angår skattskyldighet på grund av godsets samhörighet med staten, är det från nu förevarande synpunkt önskvärt, att denna skattskyldighet göres så vidsträckt som möjligt. Såsom exempel kan anföras, att enligt flertalet hittills avslutna skattetraktater fordringar, in-

tecknade i fast egendom, skola beskattas uteslutande i den stat, där fastigheten är belägen. Därest Sverige — vars gällande lagstiftning icke utsträckt territorialitetsprincipens tillämpning till sådana fordringar — utan att härutinnan vidtaga någon ändring, med annan stat ingår avtal, varigenom dylika tillgångar beskattas allenast i det land, där fastigheten ligger, avhänder sig Sverige rätten att beskatta kvarlåtenskap efter svenskar och i riket mantalsskrivna utlänningar för fordringar, intecknade i fastigheter i den andra staten, varemot i svenska fastigheter intecknade fordringar, vilka tillhöra dödsbon efter utlänningar, bosatta i den andra staten, i båda rikena bliva obeskattade.

Beträffande frågan om utvidgning av skattskyldigheten måste dock framhållas, att skäl i många fall tala även mot en sådan åtgärds vidtagande. Uppenbarligen måste hänsyn tagas jämväl till förhållandet till de länder, med vilka dubbelbeskattningsöverenskommelser inom närmaste åren sannolikt ej komma att ingås. Ett riktigt avvägande av betydelsen av de olika intressen, som beröras av förevarande spörsmål, är självfallet nödvändigt, och en ändring av skattskyldighetsbestämmelserna bör ej ske i annan mån än den kan betraktas som i och för sig skälig och lämplig.»

I promemorian framhålls vidare, att frågan om riktigheten av de huvudprinciper angående skattskyldigheten, på vilka vår gällande lagstiftning om arvsskatt och skatt för gåva vilar, naturligen icke i promemorian upptagits till närmare granskning. Följaktligen hade icke där berörts möjligheten eller lämpligheten av att i svensk lagstiftning införa skattskyldighet för arv, grundad å arvinges samhörighet med staten, eller att göra givare skattskyldig för gåva. Angående tillämpningen av likartade principer, såvitt skattskyldighet angår, vid beskattning av arv och gåva samt av inkomst och förmögenhet anföres därefter:

»Såsom en betydelsefull grundsats vid skattskyldighetens bestämmande lärer böra fastslås, att stadgandena angående gåvoskatten, med vilken i huvudsak avsetts att skapa ett komplement till arvsskatten, skola — i den mån det kan ske utan uppgivande av grundprincipen om hänsyn till gåvotagarens förhållanden — göras i möjligaste mån likartade med de för arvsskatten gällande föreskrifterna.

I detta sammanhang bör framhållas, att en viss principiell överensstämmelse mellan 1914 års förordning om arvsskatt och skatt för gåva samt de sistnämnda år gällande författningarna om bevillning för inkomst samt om inkomst- och förmögenhetsskatt kan iakttagas, såvitt angår reglerna för den subjektiva skattskyldighetens bestämmande. I alla dessa förordningar utgjorde medborgarskap och mantalsskrivningsskyldighet faktorer, som reglerade skattskyldighetens omfattning. Därjämte funnos vissa förvärv genom arv, vissa inkomster och vissa förmögenhetstillgångar, som jämlikt förordningarna under alla förhållanden beskattades härstädes. De tillgångar, vilkas förvärvande sålunda alltid träffades av arvsskatt — i vederbörlig författning betecknade såsom 'här i riket nedlagd förmögenhet' — voro av samma slag som de tillgångar, som, under samma beteckning, alltid blevo föremål för förmögenhetsskatt.

Genom den nya lagstiftningen om skatt å inkomst och å förmögenhet, vilken lagstiftning tillämpats fr. o. m. ingången av år 1929, har förenämnda överensstämmelse i väsentliga delar upphävt. Den subjektiva

Likartade principer vid beskattning av arv och gåva samt av inkomst och förmögenhet.

skattskyldighetens omfattning bestämmes i denna lagstiftning icke av medborgarskap och mantalsskrivningsskyldighet. I stället har frågan, om den skattskyldige är här i riket bosatt eller härstädes stadigvarande vistas, blivit av avgörande betydelse. Begreppet 'här i riket nedlagd förmögenhet' finnes jämväl i förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, men begreppet har där givits en annan utformning, som — låt vara mera i formellt hänseende — avviker från den äldre definitionen, som alltjämt kvarstår i förordningen om arvsskatt och skatt för gåva.

Goda skäl synas föreligga att ånyo söka bringa bestämmelserna om skattskyldighet, såvitt angår arv och gåva, i bättre överensstämmelse med stadgandena om skyldighet att utgöra skatt å inkomst och förmögenhet. Emellertid torde vikten av denna synpunkt ej böra överdrivas. Att övergiva principen om medborgarskapets betydelse för skyldighet att utgöra skatt för arv och gåva torde av skäl, som förut anförts, ej f. n. böra ifrågasättas. Men i vissa andra hänseenden kunna synpunkter, som gälla beskattningen av inkomst och förmögenhet, även finna tillämpning vid beskattningen av de förevarande kapitalförvärven, arv och gåva.»

Yttranden.

Över förenämnda promemoria och utkast — vilket utkast torde såsom *bilaga A* få fogas vid dagens protokoll — hava yttranden inhämtats från statskontoret och överståthållarämbetet ävensom länsstyrelserna i Stockholm, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län. I fråga om lämpligheten av att åtgärder vidtagas i den i promemorian angivna riktningen hava dessa myndigheter ej funnit något att erinra. Vad angår de närmare bestämmelser, som härutinnan erfordras, återkommer jag senare till sagda yttranden i den mån anmärkningar däri framställts mot vad i promemorian och utkastet upptagits.

Departements-
chefen.

Lika med de hörda myndigheterna ansluter jag mig till den uppfattning, som i promemorian kommit till uttryck rörande behovet av vissa ändrade bestämmelser angående skyldigheten att erlægga skatt för förvärv genom arv eller gåva.

Såsom den föregående framställningen utvisar, tillämpas å detta område skilda regler i olika länder. Detta förhållande leder i sin tur till att skyldighet att erlægga skatt till staten för ett sådant förvärv kan komma att föreligga i mer än ett land, men det kan ock inträffa, att skyldighet att erlægga skatt för förvärvet icke inträder i något land.

Vill man söka undgå de stötande konsekvenser, som de nu gällande, olika principerna å förevarande område medföra, synes den bäst framkomliga vägen vara avslutandet av överenskommelser med andra stater, genom vilka en uppdelning av beskattningsrätten kommer till stånd mellan de fördragsslutande staterna. För att underlätta tillkomsten av dylika överenskommelser har det emellertid visat sig föreligga behov av att vissa enligt svensk rätt gällande regler rörande skattskyldigheten bringas i närmare överensstämmelse med i andra länder å förevarande område allmänt vedertagna principer.

En ytterligare anledning att nu upptaga reglerna om skattskyldighet för förvärv genom arv och gåva till granskning är, att medan en viss principiell överensstämmelse i fråga om reglerna för bestämmande av skattskyldighetens omfattning rått mellan 1914 års förordning om arvsskatt och skatt för gåva samt vid denna tid gällande författningar om beviljning för inkomst samt om inkomst- och förmögenhetsskatt, denna överensstämmelse genom tillkomsten av 1928 års lagstiftning om skatt å inkomst och förmögenhet i vissa hänseenden hävts. Det synes önskvärt, att man å förevarande område åter söker åvägabringa enhetlighet, där så utan olägenhet kan ske.

Jag finner alltså bärande skäl föreligga att nu upptaga frågan om åstadkommande av vissa ändrade regler för bestämmande av skattskyldighetens omfattning, så vitt angår skatt å arv och gåva, och ansluter mig i princip till de riktlinjer, efter vilka dessa ändringar enligt promemorian böra ske.

I 3 § 1 mom. a) förordningen om arvsskatt och skatt för gåva stadgas, att skatt på grund av arv eller testamente (*arvsskatt*) utgår för egendom, som efterlämnats av svensk medborgare eller av utlänning, vilken vid dödsfallet varit eller bort vara här i riket mantalsskriven; dock att skatt icke utgår för fast egendom i land, där arvsskatt icke uttages för i Sverige belägen dylik egendom.

Arvsskatt.

Beskattning av kvarlätenskap efter svensk medborgare.

I promemorian föreslås, att arvsskatt skall utgå för egendom, som efterlämnats av svensk medborgare eller av utlänning, vilken vid dödsfallet varit här i riket bosatt (se utkastet 3 § 1 mom. 1)); att såsom bosatt här i riket skall anses den, som här har sitt egentliga bo och hemvist; samt att vad som stadgas om den, som är bosatt här i riket, jämväl skall äga tillämpning å den, som stadigvarande vistas i riket utan att vara här bosatt (utkastet 55 a § 1 mom.).

Beträffande beskattning av kvarlätenskap efter svensk medborgare anføres, att huvudregeln därom, att sådan kvarlätenskap — vare sig den avlidne vid dödsfallet varit bosatt här i riket eller ej — skall här beskattas, icke torde böra undergå någon ändring. Det enda spörsmål, som i övrigt i promemorian behandlas rörande beskattning av sådan kvarlätenskap, avser upphävandet av det i 3 § 1 mom. under a) intagna förbehållet därom, att arvsskatt ej utgår för fast egendom i land, där arvsskatt icke uttages för i Sverige belägen dylik egendom. Sålunda framhålles, att nämnda förbehåll i tillämpningen kan förorsaka svårigheter och därför ej bör bibehållas. Till stöd härför anføres:

»Förutom att osäkerhet angående stadgandets användning givetvis måste uppkomma, ifall den fasta egendomen skulle vara belägen i en stat, där en motsvarande föreskrift gällde, vilken således visade avgörandet tillbaka å vår lagstiftning, måste mot stadgandet invändas, att det är oklart, vad som skall utredas, för att skattefrihet i Sverige skall kunna erhållas. Skall den skattskyldige ådagalägga, att under inga för-

hållanden arvsskatt i den andra staten uttages för svensk fastighet, eller är det tillräckligt att styrka, att en *svensk* medborgare icke under några förhållanden därstädes påföres sådan skatt för fast egendom här i riket? Behöver den skattskyldige allenast visa, att i den andra staten avdrag från den därstädes påförda arvsskatten medges för sådan skatt, erlagd i Sverige för fastigheten, eller att efter särskild ansökan restitution kan därstädes erhållas för å nämnda egendom belöpande arvsskatt? — — — Det är för övrigt att antaga, att de skattskyldiga i de fall, då den utländska lagstiftningen icke innehåller klara bestämmelser om skattefrihet beträffande svenska fastigheter, föredraga att för undvikande av dubbelbeskattning av utländsk fastighet anlita den utväg, som 30 § arvsskatteförordningen anvisar.»

Härefter upptages i promemorian till behandling frågan huruvida, därest berörda undantagsstadgande icke skall kvarstå i arvsskatteförordningen, beskattningsområdet skall utvidgas till att under alla förhållanden omfatta även utländsk fastighet eller huruvida tvärtom sådan egendom härstädes alltid skall undantagas från beskattning. Härom anföres:

»Med hänsyn till föreskrifterna i 30 § arvsskatteförordningen har frågan icke så stor materiell betydelse för de skattskyldiga. Från internationell synpunkt torde det vara förmånligt, att beskattningsområdet utvidgas, då därigenom möjlighet öppnas att, om skäl därtill skulle anses föreligga, ingå skatteöverenskommelser, byggda uteslutande på personalitetsprincipen. Med hänsyn till de svenska arvsskattetariffernas progression är även utvidgningen av skattskyldigheten att förorda; medgives skattefrihet för utländsk fastighet, kan det i många fall bliva ur arvsskattesynpunkt förmånligare att placera svenskt kapital i utländsk fastighet än i svensk egendom. Fall förekomma för övrigt, då i utländsk stat befintliga fastigheter, tillhörande svenska dödsbon, icke därstädes påföres arvsskatt, vare sig detta beror på att arvsskatt överhuvudtaget icke förekommer därstädes, att arvingar i vissa skyldskapsklasser äro helt fria eller att territorialitetsprincipen icke användes. Mot den ifrågasatta ökningen av beskattningsområdet kan däremot invändas, att det för de skattskyldiga är förenat med viss omgång att behöva för dubbelbeskattning undvikande till Konungen ingiva ansökningar om skattenedsättning. Samma invändning kan emellertid riktas mot annan utsträckning av beskattningsområdet till tillgångar utom landets gränser. De fall av dubbelbeskattning, som förorsakas av den ifrågasatta vidgade omfattningen av skattskyldigheten och de därav föranledda ansökningarna om skattenedsättning, torde, såvitt förutses kan, bliva så fåtaliga, att finansdepartementets arbetsbörda icke härigenom kommer att i avsevärd mån ökas.»

Beskattning
av kvarlåtens-
skap efter
utlänning,
som varit
bosatt eller
stadigvarande
vistats i riket.

Angående beskattning av kvarlåtenskap efter utlänning, som vid dödsfallet varit bosatt eller stadigvarande vistats i riket, anföres i promemorian, att huvudprincipen, att kvarlåtenskapen efter person, som varit här i riket bosatt, skall i Sverige beskattas, torde böra bibehållas, men det framhålles tillika såsom önskvärt, att anknytningen till mantalsskrivningen såsom presumtion för personens fasta bostad i landet måtte upphöra. Till stöd härför framhålles det i och för sig irrationella uti att lägga

till grund för skattskyldighetens omfattning förhållandena vid årsskiftet före dödsfallet ävensom den omständigheten, att skattskyldighetens bestämmande efter mantalsskrivningsskyldigheten — vilket förhållande torde sakna motsvarighet i utländsk lagstiftning — skulle medföra tekniska svårigheter vid avslutandet av skatteöverenskommelser. I övrigt erinras om det i det föregående berörda förhållandet, att vid beskattning av inkomst och av förmögenhet mantalsskrivningens betydelse för bestämmande av skattskyldighetens omfattning numera upphört. Angående skälen härtill hänvisas till en vid Kungl. Maj:ts proposition nr 102 till 1927 års riksdag fogad P. M. angående åtgärder till undvikande av eller lindring i internationell dubbelbeskattning med mera sid. 43 och följande.

Vidare anföres, under hänvisning till anvisningarna till 53 § kommunalskattelagen, att såsom bosatt här i riket borde räknas den, som här hade sitt egentliga bo och hemvist, samt att, i överensstämmelse med vad som eljest finge anses vara den svenska rättens ståndpunkt, man även i arvsbeskattningshänseende borde utgå från, att en person icke kunde samtidigt hava sitt egentliga bo och hemvist i mera än en stat. Det anföres vidare, att i utländsk lagstiftning ofta förekomme, att det finansrättsliga begreppet »bosatt» hade en vidsträcktare omfattning än det i svenska skatteförfattningar gällande, och att såsom bosatta inom en stat även räknades de, som där stadigvarande vistades (t. ex. under långvarigt uppehåll å hotell) utan att där hava sitt egentliga bo och hemvist. Och även i länder, där begreppet hade en mera inskränkt betydelse, som närmare sammanföle med dess innebörd enligt svensk lag, utsträcktes skattskyldigheten ofta genom uttryckliga bestämmelser till sådana personer. För ernående av närmare överensstämmelse med beskattningsreglerna i andra länder torde det sålunda vara lämpligt, att den svenska arvsbeskattningen även komme att omfatta kvarlåtenskap, som efterlämnades av personer, som vid dödsfallet stadigvarande vistades i Sverige utan att vara här bosatta. Härigenom skulle även principiell överensstämmelse vinnas med gällande lagstiftning om beskattning av inkomst och av förmögenhet (jfr 68 § kommunalskattelagen och 25 § 1 mom. förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt). Någon stor praktisk betydelse torde antagligen denna utsträckning av skattskyldigheten ej hava. Men det vore möjligt, att kvarlåtenskap, som eljest faktiskt icke bleve belagd med skatt i någon stat, vid ett eller annat tillfälle komme att därigenom underkastas beskattning. Att — i enlighet med vad som stundom torde förekomma utomlands — utsträcka skattskyldigheten till att även omfatta kvarlåtenskap efter personer, som vid dödsfallet endast tillfälligtvis uppehöle sig i riket, vore enligt promemorian att gå för långt och knappast tilltalande för svensk rättsåskådning.

Vidare uttalas i promemorian, att någon definition å begreppet »stadigvarande vistelse» syntes ej behöva intagas i arvsskatteförordningen. Att

märka vore, att enligt svensk rättsuppfattning stadigvarande vistelse samtidigt i flera stater ej torde kunna förekomma. Att i lagtexten angiva viss minimitid för den stadigvarande vistelsen — t. ex. sex månader — torde vara obehövt och ägnat att försvåra de beskattande myndigheternas arbete.

Vad i det föregående anförts beträffande det i 3 § 1 mom. a) arvsskatteförordningen stadgade undantaget för utländsk fastighet vore tillämpligt jämväl beträffande sådan fastighet i utlandet, som efterlämnats av utlänning, vilken varit bosatt eller stadigvarande vistats i riket.

Yttrand.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har i sitt utlåtande anmärkt, att erfarenheten vid tillämpning av författningarna rörande beskattning av inkomst och förmögenhet visat, att begreppet »stadigvarande vistelse» bort närmare definieras. Det syntes därför länsstyrelsen önskvärt, att i förordningen om arvsskatt och skatt för gåva förtydligande bestämmelser i angivna avseende bleve intagna.

Departements-
chefen.

Skyldighet att erlægga arvsskatt för egendom, som efterlämnats av utlänning, är för närvarande enligt 3 § 1 mom. a) arvsskatteförordningen gjord beroende av att den avlidne varit eller bort vara här i riket mantalsskriven. En regel av dylikt innehåll torde, såsom i promemorian framhållits, saknas i utländsk lagstiftning. Till vinnande av närmare överensstämmelse med motsvarande regler i främmande rätt synas de svenska bestämmelserna om skattskyldighet böra ändras därhän att avgörande för skattskyldighetens omfattning blir det förhållande, att den avlidne är här bosatt eller, utan att vara härstädes bosatt, här stadigvarande vistas. Med hänsyn till förestående förhandlingar med främmande makter till förekommande av dubbelbeskattning å förevarande område, torde det vara önskvärt, att en ändring av vår rätts regler på denna punkt kommer till stånd.

En ytterligare anledning att binda skyldigheten att erlægga arvsskatt för egendom, som efterlämnats av utlänning, vid bosättning eller stadigvarande vistelse härstädes är, att sistnämnda omständigheter jämväl bestämma skattskyldighetens omfattning enligt 1928 års svenska lagstiftning om skatt för inkomst och förmögenhet.

I fråga om skattskyldighet för fast egendom i utlandet, som efterlämnats av svensk medborgare eller av utlänning, som varit här i riket bosatt, synes ock önskvärt att övergiva den för närvarande gällande regeln, att skattefrihet inträder för egendom i land, där arvsskatt icke uttages för i Sverige belägen sådan egendom, och i stället låta skattskyldigheten i dylika fall inträda oberoende av vad som härutinnan må gälla i det land, där egendomen är belägen. Ur förhandlingssynpunkt lär det vara av intresse, att den nu förefintliga begränsningen av skattskyldigheten enligt svensk rätt **upphäves**.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har uttalat, att begreppet »stadigvarande vistelse» hort närmare definieras. Att så sker är dock efter min uppfattning knappast erforderligt. Något mera än en exemplifiering, i viss likhet med vad som skett i anvisningarna till 53 § kommunalskattelagen, till klargörande av begreppet »bosatt», lärer för övrigt knappast kunna åstadkommas. Jag erinrar om att i artikel 10 punkt 3 i avtalet den 25 april 1928 mellan Sverige och Tyska riket angående utjämnande av den in- och den utländska beskattningen, särskilt till undvikande av dubbelbeskattning, såvitt angår direkta skatter, följande beskrivning å ifrågavarande begrepp gives: »Stadigvarande vistelse — — — har en person å den ort, där han uppehåller sig under omständigheter, av vilka kan slutas till avsikt att vistas där icke blott tillfälligtvis». Nämda beskrivning överensstämmer med den beskrivning å begreppet, som finnes intagen i tyska skatteförfattningar. Att vistelsen icke får vara endast tillfällig, måste ock anses framgå redan av själva uttrycket »stadigvarande» (jfr anvisningarna till 53 och 66 §§ kommunalskattelagen).

Jag ansluter mig alltså i nu berörda punkter till vad i promemorian föreslagits.

Vad sålunda av mig förordats föranleder vissa ändringar i 3 § 1 mom. 1) i förordningen om arvsskatt och skatt för gåva, varjämte vissa tillägg böra, såsom första och fjärde styckena i ett nytt 3 mom., fogas till samma paragraf. Att, på sätt i det vid promemorian fogade utkastet skett, införa de mot nämnda tillägg svarande föreskrifterna i en ny a § efter 55 § i förordningen synes ej nödigt eller lämpligt.

Enligt 3 § 1 mom. b) förordningen om arvsskatt och skatt för gåva utgår skatt på grund av arv eller testamente för här i riket nedlagd förmögenhet, som efterlämnats av annan utlänning än sådan, som vid dödsfallet varit eller bort vara i riket mantalsskriven. Med här i riket nedlagd förmögenhet förstås enligt samma författningsrum fast egendom i riket, egendom, som utgör beståndsdel av anläggnings- eller driftkapital för företag inom riket, samt aktier, lotter eller andelar i sådant företag. Däremot utgår ej arvsskatt för annan egendom, som på grund av arv eller testamente tillfaller utlänning, varom nyss sagts.

*Beskattning av kvarläten-
skap efter ut-
länning, som
icke varit
bosatt eller
stadigvarande
vistats i riket.*

I promemorian föreslås, att arvsskatt skall utgå för följande slag av egendom, som efterlämnats av annan avliden utlänning än sådan, som vid dödsfallet varit här i riket bosatt, nämligen

a) här i riket belägen fast egendom, så ock nyttjanderätt till sådan egendom samt rätt till ränta, avkomst eller annan förmån, som åt någon upplåtits att utgå av egendomen;

b) i riket befintlig, under a) här ovan icke nämnd lös egendom, som är avsedd för stadigvarande bruk i härstädes bedriven förvärvsverksamhet eller att däri omsättas eller förbrukas, såsom levande och döda inventarier, råämnen, varor, förbrukningsartiklar och dylikt, gruvor, pa-

tent- och förlagsrätter, så ock kapital, som finnes kontant tillgängligt eller utlånats eller nedlagts i obligationer eller insatts i bank eller annorstädes eller bestått av andra fordringar eller av aktier, banklotter eller andelar i ekonomiska föreningar, bolag eller rederier; samt

c) svenska aktier, svenska banklotter och andelar i svenska ekonomiska föreningar, bolag och rederier, i den mån dessa tillgångar icke äro att hänföra till under b) nämnd egendom.

I promemorian anföres, att någon inskränkning av den skattskyldighet, som grundas å föreskriften i 3 § 1 mom. b) arvsskatteförordningen ej torde böra ske. Frågan om beskattning av aktier och likartade värdepapper samt inkomst därav vore, så vitt angår skatt för inkomst och förmögenhet, föremål för utredning av särskilda sakkunniga. Ändrade bestämmelser om arvsbeskattning av dylika värdepapper torde därför icke nu böra ifrågasättas. Av samma skäl torde frågan om beskattning av s. k. participating debentures ej i nu förevarande sammanhang böra upptagas till prövning. Under erinran därom, att det i svensk skattelagstiftning intill slutet av år 1928 använda begreppet »här i riket nedlagd förmögenhet» i förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt blivit föremål för vissa ändringar, vilka likväl mestadels vore av formell art eller gjorts i förtydligande syfte, framhålles ytterligare i promemorian, att vad som anförts till förmån för dessa ändringar — därvid åberopas förenämnda vid Kungl. Maj:ts proposition nr 102 till 1927 års riksdag fogade P. M. angående åtgärder till undvikande av eller lindring i internationell dubbelbeskattning med mera sid. 56 — torde äga tillämpning jämväl beträffande arvsbeskattningen. Följaktligen borde föreskrifter i ämnet av i huvudsak motsvarande innehåll, som de i 12 § 2 mom. förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt meddelade, införas jämväl i författningen om arvsskatt.

Fråga vore emellertid, om man skulle stanna vid genomförandet av sådana ändringar eller om man borde giva territorialitetsprincipen en vidsträcktare tillämpning vid arvsbeskattningen än vid förmögenhetsbeskattningen. Nära till hands låge att undersöka, i vad mån nyttjanderätt till svensk fastighet eller rätt till ränta, avkomst eller annan sådan förmån, som åt någon upplåtits att utgå av dylik egendom, skulle — i överensstämmelse med vad som förekomme i vissa utländska stater — under alla förhållanden underkastas arvsbeskattning i Sverige. Härom anföres i promemorian:

»Från teoretisk synpunkt kan till stöd för en sådan beskattning anföras, att, om territorialitetsprincipen gäller beträffande svenska fastigheter, det är följdriktigt, att staten — då fastighets värde på grund av nyttjanderätt eller avkomsträtt undergår minskning och arvsskatt av fastigheten av sådan anledning jämlikt 8 § arvsskatteförordningen utgår med lägre belopp — i stället äger att med tillämpning av nämnda princip uttaga arvsskatt för sådana fastigheten graverande rättigheter.

Vad särskilt nyttjanderätt angår, framhålles, att den i 12 § 2 mom.

förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt givna definition å här i riket nedlagd förmögenhet — vilken, enligt vad ovan sagts, bör finna motsvarande användning vid arvsbeskattningen — omfattar tomträtt, vattenfallsrätt samt rättigheter till fastighet, vilka utnyttjas i här i riket bedriven rörelse, såsom rätt till skögsavverkning å annans mark, rätt till stenbrott o. d. Vad fideikommissrätt angår, torde lagstiftaren hava avsett, att sådan rätt skulle ingå i begreppet »här i riket nedlagd förmögenhet» i 3 § 1 mom. b) arvsskatteförordningen. De nyttjanderätter, som därefter återstå, äro antagligen ej från beskattningssynpunkt av större betydelse.

Vad angår rätt till avkomst, torde starka skäl tala för att rätt till royalty, utgående av fast egendom i Sverige, under alla förhållanden här underkastas arvsbeskattning. Sådan royalty, åtnjuten av i utlandet bosatt person, beskattas i Sverige såsom inkomst, varemot rätt till royalty ej ingår i här i riket nedlagd förmögenhet enligt 12 § 2 mom. förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. Sistnämnda omständighet torde dock ej utgöra tillräckligt skäl för att från arvsbeskattning undantaga rätten till royalty. Andra rättigheter till avkomst eller likartade förmåner av fast egendom torde i detta sammanhang vara av ringa eller ingen betydelse.»

På grund av vad sålunda anförts och med hänsyn till att territorialitetsprincipens utsträckande till nyttjande- och avkomsträtter samt likartade förmåner av fast egendom syntes vara av betydelse för avslutande av skattetraktater — i sådant avseende återopas det förhållande, att i de allmänna skattetraktater, som hittills avslutats, beskattningsrätten, såvitt avsåge såväl fastighet med tillbehör som rättigheter av förut nämnd beskaffenhet, reserverats för den stat, där fastigheten är belägen — uttalas i promemorian, att ifrågavarande rättigheter under alla förhållanden böra beskattas här i riket. Däremot anses en utvidgning av det Sverige förbehållna beskattningsområdet till andra rättigheter av fast egendom vara av så ringa intresse, att någon sådan utvidgning icke bör ifrågakomma.

I sammanhang härmed framhålles i promemorian, att det kan vara tveklaktigt, huruvida det ifrågavarande, territorialitetsprincipen underkastade beskattningsområdet bör utsträckas även till nyttjanderätt till i riket befintligt anläggnings- och driftkapital i rörelse eller till rätt till royalty, härflytande av rörelse härstädes. Det syntes emellertid — anføres det i promemorian — som om, åtminstone tills vidare, någon sådan åtgärd icke borde äga rum. Härför talade, att samhörigheten mellan dessa rättigheter och riket icke vore stark samt att berörda utvidgning av beskattningsområdet ej torde hava stor betydelse.

Promemorian innehåller ytterligare en undersökning i vad mån territorialitetsprincipen bör utsträckas jämväl till fordringar — särskilt till sådana fordringar, för vilka svenska fastigheter utgöra säkerhet — samt till i riket befintliga tillgångar, som ej förut omnämnts (kontanter, lös egendom för personligt bruk, härstädes förvarade utländska värdepap-

per o. s. v.). Som resultat av undersökningen angives, att någon sådan utvidgning av skattskyldigheten icke synes böra äga rum.

Yttranden.

Länsstyrelsen i Stockholms län ställer sig i viss mån tveksam i fråga om den utsträckning av territorialitetsprincipen, som det remitterade förslaget innebär. Bestämmelserna syntes nämligen föranleda ökade möjligheter till dubbelbeskattning.

Länsstyrelsen i Malmöhus län framhåller, att bestämmelserna om beskattning av kvarlåtenskap efter utlänning, som ej varit bosatt eller stadigvarande vistats i riket, i förslaget fått en avfattning, som nära överensstämde med motsvarande föreskrifter i förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. Avvikelse härifrån hade dock ansetts böra göras, bland annat, i så måtto, att arvsbeskattning av dylik utlänning utsträckts att omfatta nyttjanderätt till fastighet ävensom annan avkomst av dylik egendom. Det syntes länsstyrelsen kunna ifrågasättas, huruvida ett brytande av likformigheten härvidlag verkligen vore påkallat med hänsyn till framtida traktater med främmande stater. I statsfinansiellt avseende torde i varje fall en arvsbeskattning av dessa rättigheter hava föga betydelse.

Överståthållarämbetet anser fog icke föreligga att från arvsbeskattning utesluta rätt till royalty, härflytande av rörelse härstädes.

Departements-
chefen.

Skattskyldigheten för kvarlåtenskap, som efterlämnats av annan utlänning än sådan, som varit eller bort vara här i riket mantalsskriven, angives nu i 3 § 1 mom. b) förordningen om arvsskatt och skatt för gåva omfatta »här i riket nedlagd förmögenhet». Med sådan förmögenhet skall enligt samma författningsrum förstas dels fast egendom här i riket, dels egendom, som utgör beståndsdel av anläggnings- eller driftkapital för företag inom riket, dels ock aktier, lotter eller andra andelar i sådant företag.

I 12 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt den 28 september 1928 har emellertid på annat sätt angivits vad som i och för fastställande av skattskyldighet för förmögenhet enligt nämnda förordning skall förstas med »här i riket nedlagd förmögenhet». Enligt detta författningsrum skall sålunda med sådan förmögenhet avses:

1) fastighet, frälseränta inbegripen, ävensom tomträtt och vattenfallsrätt, såvitt dessa tillgångar finnas här i riket;

2) a) här i riket befintlig lös egendom, som är avsedd för stadigvarande bruk i av skattskyldig härstädes bedriven förvärvsverksamhet eller att däri omsättas eller förbrukas, såsom levande och döda inventarier, råämnen, varor, förbrukningsartiklar och dylikt, gruvor, patent- och förlagsrätter, rätt till skogsavverkning å annans mark samt rätt till stenbrott och dylikt;

b) här i riket befintligt kapital, som finnes kontant tillgängligt eller

utlånats eller nedlagts i obligationer eller insatts i bank eller annorstädes eller bestått av andra fordringar eller av aktier, banklotter eller andelar i ekonomiska föreningar, bolag eller rederier, i den mån samma kapital är avsett för företag, som av skattskyldig härstädes bedrivs, och icke är att hänföra till i a) härovan nämnd egendom; samt

3) svenska aktier, svenska banklotter och andelar i svenska ekonomiska föreningar, bolag eller rederier, i den mån dessa tillgångar icke ingå under 2) härovan.

Då det synes önskvärt, att jämväl beträffande innebörden av begreppet »här i riket nedlagd förmögenhet» överensstämmelse så vitt möjligt åvägbringas mellan förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt och förordningen om arvsskatt och skatt för gåva, torde den i den förra förordningen förefintliga definitionen av nämnda begrepp böra i tillämpliga delar komma till användning jämväl i den senare förordningen. Av redaktionella skäl torde dock den modifikation böra ske i det i förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt brukade uttryckssättet, att orden »lös egendom, som är avsedd för stadigvarande bruk i av skattskyldig härstädes bedrivna förvärvsverksamhet eller att däri omsättas eller förbrukas» utbytas mot orden »lös egendom, som är att hänföra till anläggnings- eller driftkapital i härstädes bedrivna förvärvsverksamhet». Någon skiljaktighet i sak torde icke på grund av det sålunda ändrade uttryckssättet uppkomma.

Emellertid synas, såsom i promemorian närmare utvecklas, vissa skäl tala för en utsträckt tillämpning av territorialitetsprincipen i fråga om beskattning av kvarlåtenskap efter utlänning, som ej varit här i riket bosatt eller här stadigvarande vistats, utöver vad som följer av reglerna dels i gällande förordning om arvsskatt och skatt för gåva dels ock i förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, sålunda att skattskyldighet här i riket enligt arvsskatteförordningen inträder jämväl beträffande viss annan egendom än sådan, som i avseende å förmögenhetsskatt är att hänföra till här i riket nedlagd förmögenhet. Sålunda torde skattskyldigheten för här i riket belägen fast egendom, i motsats till vad för närvarande är fallet, böra omfatta alla slag av nyttjanderätt till sådan egendom — följaktligen ej såsom enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt allenast tomträtt och vattenfallsrätt — samt rätt till ränta, avkomst eller annan förmån, som åt någon upplåtits att utgå ur egendomen. Det lär icke kunna bestridas, att Sverige bör äga företrädesrätt framför annan stat att beskatta dylika, av fast egendom i riket utgående rättigheter. I de skattetraktater, som främmande stater hittills avslutat, hava sådana rättigheter ock i allmänhet förbehållits den stat, där fastigheten är belägen. Någon avsevärd ökning av antalet fall, då dubbelbeskattning kan inträda, torde ej uppkomma av den sålunda förordade utvidgningen av skattskyldigheten.

Vidare torde till här i riket beskattningsbar kvarlåtenskap böra — ut-

över vad som följer av att dit skall hänföras vad enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt är att anse såsom »här i riket nedlagd förmögenhet» — räknas nyttjanderätt till sådan lös egendom, som ingår i här i riket bedriven rörelse, samt rätt till sådan royalty och periodiskt utgående avgift, som utgöres för nyttjande av dylik egendom.

Huruvida rätt till royalty, härflytande av här i riket bedriven rörelse, bör bliva föremål för beskattning här i riket, kan vara föremål för tvekan. I likhet med vad överståthållarämbetet funnit, anser dock även jag, att övervägande skäl tala för att så blir fallet. Följdriktigheten synes fordra, att enahanda regel kommer att gälla beträffande nyttjanderätt till anläggnings- och driftkapital, som användes i här i riket bedriven rörelse.

Av mig sålunda förordade ändringar i och förtydliganden av vad för närvarande gäller torde böra införas i arvsskatteförordningen såsom 3 § 1 mom. 2).

*Beskattning
av kvarlåtens-
skap efter
person, som
åtnjuter ex-
territorial-
rätt.*

I promemorian anföres vidare, att till följd av den ifrågasatta ändringen av 3 § 1 mom. a) arvsskatteförordningen, varigenom sambandet mellan mantalsskrivning och arvsbeskattning skulle upphöra, en särskild undantagsbestämmelse måste givas beträffande kvarlåtenskap efter personer, som i Sverige åtnjote exterritorialrätt. En sådan bestämmelse hade hittills ej varit meddelad, då dessa personer i allmänhet ej skulle i riket mantalsskrivas (jfr § 1 mom. 1 andra stycket förordningen om mantalsskrivning). Berörda undantagsstadgande borde avfattas i överensstämmelse med de principer, som angåves i 70 § 1 mom. kommunalskattelagen och 27 § 1 mom. förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. De viktigaste sakliga ändringarna i förhållande till gällande rätt, vilka bleve en följd av vad sålunda förordats, bestode däri, att skattefriheten utsträcktes till kvarlåtenskap efter personer, tillhörande utländska lönade konsulat i riket, samt att från arvsbeskattning undantogs sådana svenska aktier, banklotter och andelar i ekonomiska föreningar, vilka icke vore att hänföra till kapital nedlagt i förvärvsverksamhet här i riket.

Ingen av de hörda myndigheterna har framställt erinran mot förslaget i denna del.

*Departements-
chefen.*

Då utlänning tillhörande främmande makts härvarande beskickning för sig, sin familj och sin utländska betjäning är befriad från mantalsskrivning här i riket, har därav ock hittills följt, att egendom, som här i riket efterlämnats av sådan avliden person, varit fri från arvsskatt för annan kvarlåtenskap än sådan, som utgjorts av här i riket nedlagd förmögenhet. Att denna skattefrihet bibehålles, synes mig riktigt. Reglerna om skattefrihet för denna grupp av utlänningar torde emellertid i

arvsskatteförordningen böra erhålla samma omfattning, som givits åt motsvarande bestämmelse om skattefrihet i 1928 års förordning om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt; detta innebär, såsom i promemorian framhållits, en mindre utvidgning såväl av den grupp av personer, som av angiven grund kunna komma i åtnjutande av skattefrihet, som ock av de förmögenhetsobjekt, som bliva föremål för frihet från skatt. Nu berörda regler — vilka i utkastet upptagits såsom 2 mom. i 55 a § — torde böra införas i det nya 3 mom. av 3 § i förordningen om arvsskatt och skatt för gåva.

Skyldiga att erlægga *gåvoskatt* äro enligt 31 § förordningen om arvsskatt och skatt för gåva dels svensk medborgare för gåva av fast egendom inom riket samt lös egendom (31 § a), dels utlänning, som är eller bör vara här i riket mantalsskriven, för gåva av fast och lös egendom inom riket (31 § b) dels ock, med vissa i 32 § i förordningen närmare angivna undantag, menigheter, samfund, stiftelser, verk och inrättningar, bolag och föreningar för ekonomisk verksamhet samt andra juridiska personer för gåva av fast egendom inom riket samt lös egendom (31 § c).

I promemorian föreslås, att skyldighet att erlægga skatt för gåva skall, så framt ej annat stadgas, åligga dels svensk medborgare, utlänning, som är här i riket bosatt, samt svenska menigheter, samfund, stiftelser, verk och inrättningar, bolag och föreningar för ekonomisk verksamhet ävensom andra juridiska personer för gåva av fast och lös egendom inom eller utom riket, dels ock annan utlänning än nyss sagts, så ock utländska bolag ävensom andra här i riket icke hemmahörande juridiska personer för gåva av sådan egendom, för vilken, därest den efterlämnats av annan avliden utlänning, än sådan, som är här i riket bosatt, arvsskatt skolat utgå.

I promemorian framhålls, att beträffande skattskyldighet för svensk medborgare samt svensk juridisk person och annan sammanslutning, om vilken förmåles i 31 § c) nämnda förordning, intet annat torde vara att anföra än att de skäl, som föranlett, att utländsk fastighet bleve föremål för arvsskatt här i riket, då arvlåtaren vore svensk, jämväl kunde åberopas till förmån för en motsvarande utsträckning, i förevarande fall av området för gåvobeskattningen. Vidare erinras, att de skäl, som anförts för upphävande av arvsskattens anknytning till arvlåtarens mantalsskrivning samt för införandet av föreskrifter om skattskyldighet beträffande kvarlåtenskap efter utläningar, som här i riket varit bosatta eller stadigvarande vistats, torde äga motsvarande giltighet å gåvobeskattningsens område. För sådana utläningar torde skyldighet att utgöra gåvoskatt — i överensstämmelse med vad som ansetts böra gälla beträffande arvs- samt inkomst- och förmögenhetsbeskattningen — göras

Gåvoskatt.

Beskattningsområde av gåva till svensk medborgare, svensk juridisk person eller annan sammanslutning samt till utlänning, som är bosatt eller stadigvarande vistats i riket.

lika omfattande som för sådana svenska medborgare, vilka vore bosatta eller stadigvarande vistades i Sverige.

Yttrande.

Överståthållarämbetet har ansett det icke fullt lämpligt att i fråga om gåvobeskattningen anknyta utlännings skattskyldighet till bosättning inom riket i stället för till mantalsskrivning härstädes samt härom anfört:

Frågan, huruvida en person skulle anses här i riket bosatt eller icke, hade vid inkomsttaxeringen visat sig rätt svår att avgöra. Vid denna taxering komme spørsmålet dock åtminstone såsom regel under vederbörande myndighets prövning utan någon åtgärd från den skattskyldiges sida. Gåvobeskattningen åter vore i hög grad beroende av att den skattskyldige fullgjorde honom åvilande deklarationsskyldighet. Vid denna vore det därför enbart den skattskyldige själv, som hade att verkställa denna prövning, och man torde kunna utgå ifrån att denna åtminstone i de fall, där någon tvekan kunde ifrågakomma, avgjordes till den skattskyldiges förmån.

*Departements-
chefen.*

Till vad i promemorian i nu berörda avseende anförts har jag funnit mig böra giva min anslutning. Att kontrollen ej alltid kan bli fullt effektiv lär vara en olägenhet, som städse i viss mån vidlåder här förevarande beskattningsform. I detta samband må framhållas, att den omständigheten, att utlännings, som erhåller gåva, ålägges pröva, huruvida han kan anses vara bosatt eller stadigvarande vistas här i riket, ej lär vara vålla större betänkligheter än att han, jämlikt gällande författningsföreskrifter, är underkastad skyldighet att pröva, huruvida han bör vara här i riket mantalsskriven.

*Beskattning
av gåva till
utlännings,
som icke är
bosatt eller
stadigvarande
vistas i riket,
så ock till ut-
ländskt bolag
och annan här
i riket icke
hemma-
hörande juri-
disk person.*

I promemorian upptages därefter till behandling frågan om skattskyldighet för gåva bör utvidgas till att avse även andra än svenska medborgare, svenska juridiska personer och sammanslutningar samt utlännings, som äro bosatta i riket eller här stadigvarande vistas. Härom anföres, att för närvarande ej föreläge skyldighet för utlännings, som icke vore eller borde vara här i riket mantalsskriven, att här erlægga skatt för gåva. Detsamma torde gälla utländskt bolag och annan här i riket icke hemmahörande juridisk person. Någon särskild anledning därtill, att territorialitetsprincipen — i olikhet med vad som gäller i arvsskattehänseende — icke tillämpades beträffande gåvoskatt, hade ej uppgivits i förarbetena till gällande författning i ämnet. De skäl, som talade för att vissa, i det föregående angivna tillgångar under alla förhållanden bleve föremål för arvsskatt i Sverige, torde emellertid även äga giltighet, såvitt gåvoskatten beträffade, och detta desto mera, som berörda egendom i många fall ej bleve föremål för gåvobeskattning utomlands.

Huru beskattningsområdets gräns i detta fall skulle dragas, kunde, anföres det vidare i promemorian, bliva föremål för olika meningar. Att fast egendom i riket — jämte nyttjanderätt och

avkomsträtt därav — samt lös egendom i härstädes bedriven förvärvsverksamhet borde beskattas i Sverige torde knappast bliva föremål för tvekan. Däremot kunde det måhända förefalla egendomligt, att gäva av svenska aktier eller likartade värdepapper till en utomlands bosatt utlänning skulle bliva föremål för svensk gåvoskatt, under det att sådan skattskyldighet ej föreläge, om gåvan verkstälts med penningar. Men sambandet med arvsskatten borde här vara avgörande. Det torde icke vara riktigt, att en gåva av svenska aktier till en sådan person, given å dödsbädden, kunde bliva skattefri, under det att arv av sådan egendom beskattades.

Vad särskilt gåva av fast egendom angår framhålles i promemorian, att avhandling därom, då lagfart söktes, belades med stämpel av 1 krona för varje fulla 100 kronor av egendomens värde (8 § förordningen om stämpelavgiften). Tillika framhålles, att, då det ansåges skäligt, att sådan skatt utginge vid sidan av den vanliga gåvoskatten, i de fall då gåvotagaren vore svensk eller ock utlänning, domicilierad i riket, intet torde vara att invända mot att även i andra fall såväl gåvostämpel som egentlig gåvoskatt erlades, särskilt som sådan gåva i de allra flesta fall ej bleve föremål för gåvoskatt utomlands.

Länsstyrelsen i Stockholms län har ställt sig i viss mån tveksam beträffande territorialitetsprincipens utsträckning vid gåva med hänsyn till den ökade möjlighet till dubbelbeskattning, som därav föranleddes. Övriga myndigheter, som hörts i ärendet, hava i sina yttranden — bortsett från uttalanden angående viss svårighet att kontrollera bestämmelsernas efterlevnad — icke särskilt vidrört detta spörsmål.

Yttranden.

Den ifrågasatta utvidgningen av det svenska beskattningsområdet för gåva synes mig följdriktig. Vad särskilt beskattningen av fastighet belägen i Sverige beträffar, måste det anses såsom en lucka i gällande lagstiftning, att icke gåva av sådan egendom under alla förhållanden träffas av skatt härstädes. Dubbelbeskattning av sådan gåva lär mer sällan äga rum. Den utvidgning av skattskyldigheten, vars lämplighet möjligen skulle kunna ifrågasättas, gäller svenska aktier och likartade värdepapper, men i överensstämmelse med vad som gäller i fråga om arvsskatt lär dock beskattningsområdet böra bestämmas på sätt i promemorian föreslagits.

Departements-
chefen.

I promemorian uttalas slutligen, att vad beträffande arvsskatt yttrats rörande kvarlätenskap efter personer, som i Sverige åtnjöte exterritorialrätt, torde för sådana personer äga motsvarande tillämpning, såvitt gåvoskatt anginge. Såsom följd av införandet av föreskrifter om skattskyldighet för utlänning, som icke vore bosatt eller stadigvarande vistades här i riket, bleve nämnda personer, om ej undantag gjordes, i vissa fall skyldiga att erlægga skatt för gåva här i riket.

Beskattning
av gåva till
person, som
åtnjuter
exterritorial-
rätt.

Departements-
chefen.

I det föregående har omnämnts, att — i syfte att bibehålla den för närvarande i viss utsträckning gällande skattefriheten för utlänning tillhörande främmande makts härvarande beskickning, hans familj och hans utländska betjäning enligt förordningen om arvsskatt och skatt för gåva — i det förslag, jag nu ämnar framlägga, intagits ett stadgande av innehåll, att i fråga om arvsskatt sådan person icke skall anses vara bosatt eller stadigvarande vistas i riket. Icke heller i fråga om gåva bör naturligen den skattskyldighet, som enligt förslaget knutits till bosättning eller stadigvarande vistelse härstädes, avse sådan utlänning. I likhet med vad som sagts beträffande arvsskatt bör emellertid i förhållande till gällande rätt en viss utvidgning äga rum av den grupp av personer, som sålunda skulle komma i åtnjutande av skattefrihet. Härutinnan hänvisar jag till vad jag i det föregående anfört. Å andra sidan vill jag erinra, att på sätt förut yttrats skattskyldighet för gåva nu lärer böra utsträckas till att avse även vissa gåvor till sådana utlänningar, som icke äro bosatta eller stadigvarande vistas i Sverige; tydligen bör sådan skattskyldighet åligga jämväl person, som i riket åtnjuter exterritorialrätt. För vinande av överensstämmelse med motsvarande bestämmelser om skattefrihet i 1928 års förordning om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt böra emellertid därvid svenska aktier, svenska banklotter och andelar i svenska ekonomiska föreningar undantagas från beskattning.

Eftergift av
gåvoskatt.

Slutligen framhålles i promemorian, att som en konsekvens av de utvidgningar i fråga om gåvobeskattningen, som sålunda förordats, möjlighet borde öppnas för de skattskyldiga, att i överensstämmelse med vad i 30 § gällande förordning föreskrevs om beskattning av arv, kunna vid vissa fall av dubbel gåvoskatt av Konungen erhålla eftergift.

Departements-
chefen.

Att åt Kungl. Maj:t lämnas befogenhet att — i likhet med vad som gäller beträffande arvsskatt — medgiva eftergift av gåvoskatt, synes mig skäligt. Jag ansluter mig alltså i denna del till det i promemorian framlagda förslaget.

I anslutning till vad nu förordats i fråga om de regler, som böra vinnas tillämpning beträffande beskattning av gåva, bör ändring vidtagas i 31 § av arvsskatteförordningen. Vidare bör i 38 § intagas stadgande om att bestämmelserna i 3 § 3 mom. och 30 § skola i tillämpliga delar gälla beträffande skatt för gåva.

Kontroll över
de föreslagna
bestämmel-
sernas efter-
levnad.

Till utövande av kontroll över tillämpningen av de föreslagna stadgandenas efterlevnad förordas i promemorian viss ändring i de i 39 § andra stycket förordningen om arvsskatt och skatt för gåva meddelade bestämmelserna angående vilken länsstyrelse, som är behörig emottaga deklARATION enligt nämnda författning. Föreskrifter vore i sådant hänseende där givna dels beträffande deklARATION, som avsåge »gåva eller testa-

menterad egendoms övergång vid annat tillfälle än förre rättsinnehavarens dödsfall» — här behandlades likväl allenast fall, då den skattskyldige vore bosatt i riket eller vore en juridisk person, vars styrelse hade sitt säte härstädes — dels angående deklaration, som avsåge »arvfallen eller testamenterad egendom i övrigt», därvid stadganden meddelades allenast för de fall, då arvlåtaren varit bosatt i riket eller varit en utom riket bosatt utlänning. Däremot sänkades föreskrifter för övriga fall; sålunda angäves ej, till vilken länsstyrelse gåvodeklaration från en utomlands bosatt svensk skulle avlämnas. I promemorian framhålles, att den föreslagna utvidgningen av skattskyldigheten föranledde ytterligare fall, som ej täcktes av de meddelade bestämmelserna; sålunda sänkades stadganden om vilken länsstyrelse, som skulle emottaga gåvodeklaration från en utländsk juridisk person. I sammanhang med vidtagandet av de föreslagna ändringarna angående skattskyldigheten borde tillses, att någon myndighet angäves, vilken skulle emottaga, granska och stämpelbelägga deklarationer i de fall, som icke reglerades av gällande bestämmelser. Den mest praktiska lösningen torde, enligt vad i promemorian anföres, vara att därtill utse överståthållarämbetet.

I förevarande författningsrum stadgades, bland annat, att deklaration, som avsåge »arvfallen eller testamenterad egendom i övrigt» skulle, därest egendomen utgjordes av här i riket nedlagd förmögenhet, efterlämnad av utom riket bosatt utlänning, avlämnas till Konungens befallningshavande i det län, där förmögenheten i dess helhet eller till huvudsaklig del vore nedlagd. I promemorian framhålles, att berörda föreskrift i många fall vore svårtillämplig, och att olägenheten därav antagligen komme att framstå ännu tydligare, därest skattskyldigheten utvidgades på sätt ifrågasattes. Det borde i detta sammanhang erinras därom, att vid tiden för tillkomsten av gällande förordning om arvsskatt och skatt för gåva en likartad föreskrift funnes beträffande förmögenhetsbeskattning i 23 § 3 mom. förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt. Sistnämnda stadgande, som i tillämpningen vållat åtskilliga svårigheter, hade genom 22 § 1 mom. förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt ersatts med den mera praktiska bestämmelsen, att den skattskyldige i stället skulle i fall, varom vore fråga, taxeras i Stockholm. I överensstämmelse därmed föresloges, att arvs- och gåvodeklarationer i de fall, då desamma enligt gällande föreskrifter skulle avlämnas till Konungens befallningshavande i det län, där förmögenheten i dess helhet eller till huvudsaklig del vore nedlagd, i stället skulle ingivas till överståthållarämbetet. Slutligen uttalas i promemorian, att någon nämnvärd ökning av överståthållarämbetets arbetsbörda säkerligen ej komme att förorsakas av de nu ifrågasatta bestämmelserna.

Överståthållarämbetet understryker i sitt utlåtande behovet av den föreslagna kompletteringen av förevarande paragraf.

Vissa av de i ärendet hörda myndigheterna hava däremot såsom redan antytts givit uttryck åt tvivel rörande möjligheten att öva kontroll över de föreslagna bestämmelsernas efterlevnad.

Länsstyrelsen i Stockholms län erinrar sålunda, vidkommande beskattningen av utomlands befintlig fast och lös egendom, att de förhållanden, som grundade skattskyldighet, sällan torde komma till de svenska myndigheternas kännedom; det hade inträffat, att dylik kännedom vunnits först sedan skattefordringen hunnit preskriberas. Då emellertid fiskaliska synpunkter icke legat till grund för den föreslagna utsträckningen av beskattningen av utomlands befintlig egendom, torde de påvisade olägenheterna icke böra hindra förslaget genomförande.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har ansett det med fog kunna dragas i tvivelsmål, huruvida vederbörande myndigheter verkligen ägde möjlighet att utöva en effektiv kontroll i fråga om gåva av lös egendom, exempelvis aktier eller dylikt. Men även om så skulle vara fallet, torde det bliva synnerligen svårt för att icke säga ogörligt att hos i utlandet bosatt tredskande gåvotagare tvångsvis uttaga gåvoskatt. Det förefölle länsstyrelsen mindre tilltalande, att föreskrifter utfärdades, om vilka man på förhand kunde antaga, att de mången gång icke kunde bringas till efterlevnad. Ett botemedel häremot vore, om bestämmelser lämnades av innebörd, att givaren i sådant fall subsidiärt skulle vara skattskyldig för gåva.

Överståthållarämbetet har likaledes ansett, att för att skatt verkligen skulle erhållas, då sådan enligt givna bestämmelser skulle utgå vid gåva från här i riket bosatt person till utomlands bosatt, ansvarighet för skattens gäldande i dessa fall kunde åläggas givaren, vilken ansvarighet då torde böra förbindas med anmälningsskyldighet till vederbörande länsstyrelse om gåvan.

Departements-
chefen.

Jag har intet att erinra mot den föreslagna ändringen av 39 § förordningen om arvsskatt och skatt för gåva, enligt vilken arvs- och gåvodeklarationer i de fall, där föreskrifter angående den myndighet, som skall mottaga arvs- eller gåvodeklarationer, för närvarande saknas eller där sådana deklarationer enligt gällande föreskrifter skola avlämnas till Konungens befallningshavande i det län, där förmögenheten i dess helhet eller till huvudsaklig del är nedlagd, i stället skola ingivas till överståthållarämbetet.

Redan beträffande de nu gällande bestämmelserna angående beskattning av gåva ävensom av kvarlåtenskap, som efterlämnas av utomlands bosatta personer, torde kunna anmärkas, att anordningar saknas för åstadkommande av ett effektivt övervakande av dessa bestämmelser efterlevnad, och vad sålunda sagts torde i viss mån äga tillämpning jämväl å de här föreslagna stadgandena. Frågan om sådana anordningar är dock svårlöst och det torde icke vara möjligt att åstadkomma ett full-

ständigt kontrollsystem allenast så vitt angår den nu föreslagna utvidgningen av beskattningsområdet. Vad särskilt angår gåva av fast egendom här i riket, lära emellertid de befattningshavare, som i hovrätterna verkställa den i förordningen angående stämpelavgiften och förordningen om arvsskatt och skatt för gåva föreskrivna granskningen av stämpelbeläggningen av vissa handlingar vid underrätterna, kunna efterse, att deklarationer avgivits angående gåvor av fast egendom, för vilken, enligt vad i hovrätterna tillgängliga lagfartsprotokoll utvisa, lagfart meddelats. Ett mera effektivt övervakande av efterlevnaden av bestämmelserna om skatt för gåvor av svenska aktier och dylika värdepapper till personer, som icke äro bosatta eller stadigvarande vistas i riket, skulle måhända ernås, därest — på sätt överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Malmöhus län ifrågasatt — svensk givare ålades skattskyldighet, eventuellt förenad med anmälningsplikt. En sådan anordning lär dock, efter vad jag i det föregående antytt, ej kunna i detta sammanhang vidtagas. Möjligen kan för övrigt avslutandet mellan Sverige och främmande stater av traktater angående meddelande av ömse- sidiga upplysningar i beskattningsfrågor samt handräckning för uttågande av utskylder komma att underlätta kontrollen av att nu ifrågasvarande bestämmelser iakttagas.

Beträffande frågan, huruvida åt de föreslagna bestämmelserna om skattskyldigheten bör förlänas tillbakaverkande kraft, anföres i promemorian:

Fråga om de nya författningsbestämmelsernas retroaktivitet.

»Antagandet av de föreslagna bestämmelserna angående skattskyldighet och därmed sammanhängande frågor torde icke föranleda till utfärdandet av särskilda föreskrifter angående retroaktivitet (jfr övergångsstadgandet till förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva). Frånvaron av sådana föreskrifter lär leda till att, såvitt angår tillämpningen av 26 §, 33 § c) och 36 § förordningen om arvsskatt och skatt för gåva, hänsyn till gåvor, givna före ikraftträdandet av de föreslagna bestämmelserna, icke kommer att tagas i vidare mån än hänsyn till dem skall tagas enligt gällande stadganden.»

Länsstyrelsen i Stockholms län erinrar i sitt utlåtande därom, att övergångsbestämmelserna till 1914 års förordning om arvsskatt och skatt för gåva blivit föremål för olika tolkningar och finner önskvärt, att särskild bestämmelse meddelas därom, att de föreslagna ändringarna icke skola hava återverkande kraft.

Yttrande.

Skäl att förläna tillbakaverkande kraft åt de nu föreslagna bestämmelserna synas mig ej föreligga. Någon uttrycklig föreskrift härom torde dock icke vara erforderlig.

Departementets chefen.

Jag anhåller att härefter få till behandling upptaga

2:o.

Frågan om beskattning av försäkringsbelopp, som tillfaller enligt lagen om försäkringsavtal insatt förmånstagare.

Bestämmelser
i försäkrings-
avtalslagen.

Enligt 102 § lagen den 8 april 1927 om försäkringsavtal gäller i avseende å livförsäkring — oavsett om den är att beteckna som kapitalförsäkring eller (jfr 118 §) som livränteförsäkring — att försäkringstagare, som vill, att försäkringsbeloppet skall tillfalla annan, må insätta denne såsom förmånstagare, samt att sådant förordnande må av försäkringstagaren när som helst återkallas, så framt han ej gent emot förmånstagaren förbundit sig att låta förordnandet stå vid makt, dock att efter försäkringstagarens död återkallelse ej må äga rum. Enligt 104 § första stycket av samma lag skall, där förmånstagare är insatt, försäkringsbelopp, som utfaller efter försäkringstagarens död, ej ingå i dennes kvarlåtenskap. I samma lagrums andra stycke lämnas därefter viss bestämmelse till skydd mot att ett återkalleligt insättande av förmånstagare skall verka till kränkning av giftorätt, rätt till vederlag eller laglott, varjämte i 116 § andra stycket försäkringstagarens borgenärens anspråk i viss utsträckning tillgodosetts.

Vidare stadgas i 122 § av lagen, bland annat, att vad i 102 § och 104 § första stycket är för livförsäkring stadgat beträffande förmånstagare, skall äga motsvarande tillämpning, när fråga är om olycksfalls- eller sjukförsäkring.

Framställning
av advokat-
fiskalsämbetet
vid Svea
hovrätt.

I en den 23 september 1930 till finansdepartementet inkommen skrivelse har *t. f. advokatfiskalen vid Svea hovrätt E. Thomasson* ansett sig böra fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet å ett av högsta domstolen den 3 april 1930 meddelat utslag, enligt vilket — tydligen med hänsyn till de av mig nyss återgivna bestämmelserna i försäkringslagen — vid stämpelbeläggning av bouppteckning arvsskatt funnits icke böra beräknas å belopp av livförsäkring, till vilken den avlidne insatt förmånstagare. Efter att ha redogjort för nämnda rättsfall, som blivit refererat i Nytt Juridiskt Arkiv, avd. I, årg. 1930, sid. 114, har Thomasson vidare anfört:

Mot att mindre livförsäkringsbelopp, avsedda att trygga de efterlevandes försörjning, lämnades skattefria, torde erinran icke böra göras, om det ock kunde frågas, varför endast försäkring och icke alltid skälig del av kvarlåtenskapen skulle lämnas fri från skatt. Men lagens bestämmelser hade, utan att saken vid lagens tillkomst syntes hava varit närmare berörd, fått en räckvidd, som ginge vida utöver synpunkten att trygga försörjningen. En utväg hade anvisats att undgå arvsskatten, och denna utväg hade även begagnats. Det torde till och med stundom från försäkringshåll såsom argument för tagande av livförsäkringar framhållas, att försäkringstagaren vid val av detta besparingsätt bleve fri från

skyldighet att betala arvsskatt. Med hänsyn till livförsäkringsrörelsens allmänna utbredning vore det uppenbart, att synnerligen stora skattebelopp undandroges kronan. Ämbetet hade ansett sig skyldigt att framhålla saken och hemställde, att chefen för finansdepartementet ville taga i övervägande, huruvida icke i arvsskatteförordningen tillägg borde göras, angivande att skatt skulle utgå jämväl för livförsäkringar, till vilka förmånstagare varit insatta.

Statskontoret, som anbefallts att yttra sig över advokatfiskalsämbe- Statskontoret.
tets framställning, har i ett den 20 november 1930 till finansdepartementet avgivet utlåtande anfört:

Statskontoret ville först och främst påpeka, att, da tillvaron av livförsäkringen icke behöfde på något sätt angivas i bouppteckningen, det icke torde vara möjligt att med någon större grad av säkerhet uttala sig om den utsträckning, i vilken det påtalade förfaringssättet kommit till användning, och de skattebelopp, som härigenom icke kommit att uttagas. Att i åtskilliga fall statsverket på grund av den ifrågavarande bestämmelsen gått miste om skatt, torde dock få anses såsom visst. Emellertid vore detta en omständighet, som icke kunde antagas vara förbisedd vid bestämmelsens tillkomst. Den givna följden av att försäkringsbeloppet ej skall upptagas bland tillgångarna vore, att arvsskatt för beloppet ej utginge, och det vore uteslutet, att icke detta förhållande skulle beaktats, så mycket mera som just skattefriheten vore ett effektivt medel till befrämjande av användningen av ifrågavarande i och för sig såsom önskvärt avsedda institut. Visserligen hade varken kommittén, som utarbetat förslaget till lag om försäkringsavtal, eller över förslaget hörda myndigheter, lagrådet eller departementschefen vidrört skattefrågan, men detta torde kunna förklaras av att man ansett saken så självklar, att något ordande därom icke erfordrades. Även om användningen av institutet, såsom av advokatfiskalsämbetet framhållits, blivit jämförelsevis vidsträckt, torde häri icke ligga tillräckliga skäl till att nu införa skattskyldighet för ifrågavarande livförsäkringsbelopp, d. v. s. att upphäva den bestämmelse i försäkringsavtalslagen om att de ej skola inräknas i tillgångarna, vilken för befrämjande av visst ändamål tillkommit så nyss som år 1927. Det torde nämligen icke kunna ifrågakomma att, såsom t. f. advokatfiskalen syntes hava tänkt sig sakens ordnande, i arvsskatteförordningen införa stadgande om stämpelplikt för livförsäkringsbeloppet, men låta i försäkringsavtalslagen kvarstå förberörda bestämmelse, vilken i så fall skulle bliva skäligen meningslös. Statskontoret ansåge alltså, att advokatfiskalsämbe-
tets framställning icke borde föranleda någon åtgärd.

Med anledning av vad såhunda förekommit har jag latit inom finansdepartementet verkställa utredning i ämnet, varefter en promemoria utarbetats och för yttrande överlämnats till vissa myndigheter och enskilda sammanslutningar. I denna promemoria har till en början upptagits följande redogörelse för de närmare omständigheterna i det av t. f. advokatfiskalen Thomasson åberopade rättsfallet:

En person hade tagit försäkringar å sitt liv under villkor att försäkringssummorna skulle tillfalla vissa hans barn. Stockholms rådhusrätt,

Inom finansdepartementet utarbetad promemoria.

Frågan om skattskyldighet föreligger enligt gällande rätt.

varest efter försäkringstagarens död bouppteckningen efter honom inregistrerades, antecknade, att försäkringstagarens nämnda barn blivit insatta såsom förmånstagare till försäkringsbeloppen och belade bouppteckningen med stämpel utan hänsyn till dessa belopp. I ämbetsmemorial till Svea hovrätt framställde advokattiskalsämbetet vid hovrätten anmärkning mot detta rådhusrättens förlämnings sätt och anförde: Förordnande om förmånstagares insättande finge betraktas såsom gåva. Därest försäkringstagaren gentemot förmånstagaren förbundit sig att låta förordnandet stå vid makt, vore gåvan därmed att anse såsom fullbordad, varemot, för den händelse sådan förbindelse icke lämnats, gåvan vore att anse såsom fullbordad först i och med dödsfallet. Då i förevarande fall försäkringstagaren icke syntes hava gentemot sina barn förbundit sig att låta förordnandena stå vid makt, hade alltså barnen i och med försäkringstagarens död bekommit gåvor, i värde uppgående till försäkringsbeloppen, för vilka gåvor icke erlagts gåvoskatt. Vad varje barn sålunda i gåva bekommit hade följaktligen vid beräkningen av skatten till bouppteckningen bort sammanläggas med barnens arvslott. I överensstämmelse med vad sålunda anförts yrkade advokattiskalsämbetet, att ytterligare skatt till bouppteckningen måtte utgå. Hovrätten fann rådhusrätten hava vid stämpelbeläggningen rätteligen förfarit och lämnade på grund härav den av advokattiskalsämbetet i målet förda talan utan bifall. Advokattiskalsämbetet besvarade sig, men högsta domstolen fann ej skäl att göra ändring i hovrättens utslag. Högsta domstolens utslag var enhälligt.

»Man torde kunna utgå från att lagstiftaren icke vid utformandet av normerna i försäkringsavtalslagen avsett att fatta ståndpunkt till frågor om beskattningen utan lämnat denna att, där så kunde finnas erforderligt, lösas genom särskild lagstiftning. Emellertid torde väl 104 § första stycket av lagen om försäkringsavtal lägga hinder i vägen för ett likställande av ett förordnande om förmånstagare med *testamente*. Det synes därför icke vara riktigt att antaga skattskyldighet såsom för testamentslott beträffande förmånstagare tillfallande belopp ens under de i 104 § andra stycket och 116 § andra stycket av lagen angivna betingelserna. Dessa lagrum åsyfta uppenbarligen allenast att giva vederbörande möjlighet att tillgodose sitt anspråk på giftorätt, laglott m. m., men måste läsas i sitt sammanhang, d. v. s. under huvudregeln att försäkringsbeloppet ej skall ingå i kvarlåtenskapen. Vid beskattningen av lotterna i denna kunna försäkringsbeloppen därför ej heller i dessa fall medräknas. I överensstämmelse med den nu hävdade uppfattningen har Svea hovrätt¹ — sedan Stockholms rådhusrätt vid beräkning av arvsskatt i dödsboet efter en person, som efterlämnat änka och bröstarvingar samt genom återkalleligt förordnande insatt änkan som förmånstagare till en försäkring, medräknat försäkringsbeloppet i kvarlåtenskapen — genom utslag den 29 november 1930 bifallit dödsbodelägarnas ansökning om återbekommande

¹ Se Svensk Juristtidning, årg. 1931, rättsfall sid. 15.

av viss del av skatten, därvid hovrätten yttrat, att beloppet av försäkringen på grund av stadgandet i 104 § första stycket försäkringsavtalslagen ej skulle inräknas i kvarlåtenskapen samt att bestämmelsen i andra stycket i samma paragraf ej föranledde därtill, att vid arvsskattens beräknande hänsyn skulle tagas till försäkringsbeloppet.

Återstår således frågan om insättande av förmånstagare är att ur beskattningssynpunkt anse såsom *gåva*. Ett återkalleligt förordnande kan naturligtvis ej vara att därmed likställa redan vid sin tillkomst, och det samma måste nog anses gälla beträffande ett oåterkalleligt sådant. Visserligen kunde, därest ett oåterkalleligt förordnande om förmånstagare finge betraktas som gåva, ett värde på densamma erhållas, nämligen försäkringens återköpsvärde vid tiden för förordnandet, men som detta värde i de flesta fall är intet eller ringa, vore konstruktionen av gåva, även om därtill varje av försäkringstagaren verkställd premiebetalning skulle anses såsom sådan, tämligen opraktisk. Därtill kommer, att ej ens ett oåterkalleligt insättande av förmånstagare medför någon säkerhet för att försäkringsbeloppet kommer att tillfalla denne. Försäkringen kan nämligen förfalla, och om, i det fall som avses i 106 § försäkringsavtalslagen, förmånstagaren avlider före tiden för försäkringsbeloppets utfallande, kommer detta ej att tillfalla hans arvingar utan är förordnandet i sådan händelse utan verkan. Tveksammare kan man ställa sig till frågan, huruvida icke gåva måste anses föreligga, i värde uppgående till försäkringsbeloppet, så snart en förmånstagare — han må hava blivit därtill insatt genom återkalleligt eller oåterkalleligt förordnande — verkligen utfår försäkringsbeloppet. Bestämmelsen i 104 § första stycket av försäkringsavtalslagen läser ej lägga hinder i vägen för en sådan tolkning, ty gåva, som enligt arvsskatteförordningens 26 § skall sammanläggas med arvslott, skall likväl ej upptagas som kvarlåtenskap efter den avlidne.» — Härefter säges i promemorian, att emellertid frågan finge anses hava blivit löst genom Högsta domstolens av mig förut omförmälda utslag den 3 april 1930.

I promemorian uttalas såsom slutsats av det anförda, att enligt gällande lag skattskyldighet icke torde föreligga för förmånstagare, vare sig han blivit därtill insatt genom återkalleligt eller oåterkalleligt förordnande.

Därefter upptages till undersökning frågan, huruvida den sålunda konstaterade skattefriheten är att ur det allmännas synpunkt anse såsom tillfredsställande. Härom heter det:

»Den kommitté, som utarbetat förslaget till försäkringsavtalslagen, har uttryckligen framhållit, att en av livförsäkringsväsendets viktigaste uppgifter är att på frivillighetens väg söka åstadkomma ett rationellt ordnande av familjeförsörjningen, samt anför såsom ledmotiv för nu ifrågakomma stadganden i lagen, att om nyss-

Frågan om skattefriheten bör bibehållas.

nämnda samhällsgagnande uppgift skall kunna fyllas, det måste finnas möjlighet för en försäkringstagare att träffa anstalter, varigenom han på ett gentemot dödsbodelägare och borgenärer bindande sätt skall kunna i viss utsträckning tillförsäkra den, vars försörjning han vill trygga, frukterna av sin sparsamhet. Det lärer få antagas, att statsmakterna genom sanktionering av de föreslagna bestämmelserna instämt i de av kommitterade sålunda framförda synpunkterna. Men om statsmakterna sålunda i viss mån eftersatt dödsbodelägarers och borgenärens intressen i syfte att i möjligaste mån trygga ett så vitalt samhällsintresse som familjeförsörjningen, måste man väl utgå från, att de äro villiga att i samma syfte göra eftergifter även beträffande det egna anspråket på ifrågavarande förmögenhetsförvärvs beskattning. Det synes alltså befogat, att det gynnande av sparsamhet och den omsorg om efterlevandes försörjning, som den redan åvägabragta lagstiftningen i sina bestämmelser om insättande av förmånstagare innehåller, komme till uttryck jämväl i beskattningshänseende.

I anslutning till vad sålunda anförts kunde man, efter att hava fastslagit, att skattefrihet i hithörande fall för närvarande är rådande, avstå från all lagstiftning på ifrågavarande område. Men det kan ej bortses från, att skattefriheten kan missbrukas, och att den i allt fall innebär en avsevärd fara ur statsfinansiell synpunkt. Det förekommer helt visst fall, där man allenast i syfte att arvingar skola undgå arvsskatt insätter dem som förmånstagare till försäkringar å höga belopp och kanske till och med låter dryga premier mer eller mindre konsumera sina tillgångar; de däremot svarande försäkringsbeloppen komma genom att vara undandragna arvsskatt att bliva för arvingarna-förmånstagarna en värdefullare tillgång än motsvarande tillgångar i form av kvarlåtenskap i dödsboet skulle hava utgjort. Det behöver knappast påpekas, att en utveckling i här antydd riktning innebär fara för icke oväsentlig minskning av tillförseln från en för staten betydelsefull inkomstkälla.»

Sedan i promemorian framhållits, att det syntes nödvändigt att söka finna en sådan lösning av föreliggande beskattningsproblem, som toge hänsyn till den konstaterade intressekonflikten mellan tillgodoseendet av den enskildes försörjning och statens anspråk på skatt, samt att olika synpunkter därvid kunde träda i förgrunden, anföres vidare:

Olika principer, efter vilka beskattning kan tänkas.

»Man kan begränsa sig till att söka förhindra, att de större försäkringsbeloppen bliva skattefria utan hänsyn till mångfalden av de mindre. Man kan också söka att med skattefrihet gynna de försäkringar, som bära kännemärke av att hava tillkommit i lojalt sparsamhetsintresse. Slutligen kan man såsom huvudsynpunkt anlägga försörjningsbehovet d. v. s. hänföra skattefriheten till förmånstagarens egna ekonomiska förhållanden.

För en lösning av frågan sålunda, att skattefrihet tillförsäkras de

mindre försäkringsbeloppen, talar i första hand enkelheten i anordningen, särskilt lättheten ej minst för försäkringstagaren att avgöra, huruvida skattefrihet kommer att inträda. Och utan tvivel förebygges genom en lagstiftning efter denna linje faran för att mera betydande skattebelopp undandragas staten. *Mot* samma lösning talar däremot *dels* att den nödvändiggör bestämmandet av en mer eller mindre godtycklig gräns för skattefrihet; *dels* att penningvärdets växlingar kunna förorsaka snar och kanske ofta upprepade ändringar av bestämmelserna, en betänklighet som dock icke just i detta fall bör tillerkännas större vikt, då våra skattelagar i övrigt i flera fall räkna med bestämda belopp; *dels ock* att hänsyn icke tages till huruvida försäkringen tillkommit såsom ett uttryck för naturlig sparsamhet, ej heller till syftet med densamma.

Vidare uppställer sig den frågan, om ett skattefritt grundbelopp skall accepteras eller om man bör indela försäkringsbeloppen i helt skattepliktiga och skattefria. Visserligen talar analogi med gåvobeskattningen närmast för det senare alternativet; gåva, vars värde icke överstiger 3.000 kronor, är skattefri, medan den beskattningsbara gåvan beräknas till hela sitt värde utan att ett skattefritt grundbelopp är medgivet. Särskilt om den nya lagstiftningen kommer att, såsom torde vara lämpligt, taga formen av ett tillägg till någon av paragraferna i 3 kap. arvsskatteförordningen, kunde det synas naturligt att anknyta till i detta kapitel för närvarande rådande princip, som f. ö. gäller även beträffande arvsskatten. Men andra skäl tala mot att ur skattesynpunkt göra en sådan indelning av beloppen. *Dels* kan det vara en olägenhet, att försäkringar å vissa belopp, nämligen sådana som ligga närmast över de skattefria, bli mindre tilltalande ur försäkringstagarens synpunkt och kanske helt och hållet undvikas, därvid man helt visst har att räkna med ej blott matematiska utan även psykologiska faktorer, *dels* kunna väl även de försäkringar, som lyda å högre belopp, vara tillkomna genom sund sparsamhet och i lofvärdt försörjningsintresse, varför de icke böra helt lämnas utan den uppmuntran, som skattelindring innebär. Det vill synas, som om dessa senare skäl vore av större betydelse än de, vilka tala emot viss skattefrihet beträffande alla försäkringsbelopp, helst som skattefrihet för visst grundbelopp knappast kan sägas innebära något större avbräck ur statsfinansiell synpunkt.

I 116 § första stycket av försäkringsavtalslagen stadgas: Är försäkring tagen å försäkringstagarens eller hans makes liv, må rätt, som på grund av försäkringsavtalet tillkommer endera av dem, ej tagas i mät för någons deras gäld, utan så är att enligt avtalet premiebetalningen skall vara fullgjord under en tid understigande tio år eller under något år erlagts premie, som uppgår till mer än en femtedel av sammanlagda beloppet av de premier, som skolat erläggas, därest premiebetalningen lika fördelats på tio år från avtalets slutande.

Vidare stadgas i 123 § första stycket av samma lag: Fordran, som på

grund av olycksfalls- eller sjukförsäkring inestår hos försäkringsgivaren, må ej för gäld i mät tagas.

Kommitterade anförde beträffande förstnämnda stadgande bland annat: »En livförsäkring, för vilken hela premiebeloppet betalas på en gång eller under mycket kort tid, kan innebära en med vissa andra former för kapitalplacering jämförlig anordning. Tillräckliga skäl synas icke föreligga att införa ett kraftigare skydd mot utmätning, om ett kapital av ägaren användes till att skaffa en sådan livförsäkring för honom själv eller hans närmaste än om det t. ex. insättes i en bank under villkor att det insatta beloppet jämte upplupen ränta skall utbetalas när insättaren uppnår en viss ålder eller, om han dessförinnan avlider, till hans hustru och barn. Livförsäkringens särställning framträder däremot tydligt i sådana fall, då premiebetalningen är fördelad över en längre tidrymd. En familjeförsörjare, som tager livförsäkring under villkor att premiebetalningen skall fullgöras under en lång försäkringstid, kan, på ett sätt som saknar motsvarighet inom andra områden, genom en jämförelsevis ringa ekonomisk uppoffring omedelbart skapa en betryggande säkerhet för sin familj, för den händelse att han skulle drabbas av en tidig död. Det är ett viktigt samhällsintresse, att den enskilde efter förmåga sörjer för sina efterlevande och sin egen ekonomiska framtid. Den, som icke från början äger förmögenhet, måste i sådant syfte spara. Genom att från konsumtion undantaga samt väl förvalta en del av sin inkomst, uppnår han sitt försörjningssyfte endast under förutsättning att honom beskäres ett långt liv. Dör han ung, förslår det lilla kapital, till vilket hans besparingar då vuxit, icke långt. Använder han däremot en del av sina årliga inkomster till förvärvande och vidmakthållande av en livförsäkring, blir sparandet för dödsfall omedelbart fullt effektivt; även för en mycket måttlig premie kan han åt sina efterlevande trygga ett avsevärt ekonomiskt stöd. Denna form av sparsamhet bör därför anlitas av var och en, som, utan egen förmögenhet, vid unga år stiftar familj, och det ankommer på staten att uppmuntra till och främja sådan förtänksamhet. — — — Såframt ej premieutgiften står i missförhållande till försäkringstagarens inkomster och ekonomiska ställning i övrigt, bör staten i sitt eget intresse genom sin lagstiftning erkänna en familjefaders rätt — för att icke säga plikt — att — — — underkasta sig denna utgift. — — — Då syftet med utmätningsfriheten är att underlätta livförsäkringens användande såsom medel för familjeförsörjningens ordnande, har den icke ansetts böra gälla för andra försäkringar än sådana, som tagas å försäkringstagarens eller hans makes liv.»

Syftet med den utmätningsfrihet, som beträffande olycksfalls- och sjukförsäkring stadgats i 123 § försäkringsavtalslagen, är uppenbart.

Det torde, i överensstämmelse med vad i det föregående anförts, vara naturligt, att när fråga är om eftergivande av skatt, samma synpunkter göra sig gällande, som kommit till beaktande vid bestämmande av den

utsträckning, i vilken borgenärernas rätt borde stå tillbaka. Det kan likväl icke förnekas att, där den typ av försäkring, som privilegierats i 116 och 123 §§, skulle bliva skattefri, man med fasthållande av synpunkten om statens rätt till skatt å utfallande försäkringsbelopp måste utgå från att synnerligen betydande skatteinkomster skulle gå förlorade. Där-
est försäkringarna lyda på verkligt höga belopp, kan väl i allmänhet ej heller försörjningsintresset sägas motivera skattefrihet. Å andra sidan måste man tillstå, att en begränsning av skattefriheten efter nu ifrågasatt linje är ägnad att i avsevärd mån förhindra illojala strävanden att förvandla skattepliktig egendom i boet till skattefria försäkringsbelopp.

Att göra frågan om förmånstagarens skattskyldighet beroende av hans egen ekonomiska ställning vore naturligtvis logiskt riktigt ur den synpunkt, som överhuvud motiverar, att skattefrihet för förmånstagare kan ifrågasättas. Man skulle då emellertid i viss mån komma tillbaka till nödvändigheten av att uppdraga en gräns för storleken av de försäkringsbelopp, som överhuvud kunna tänkas undgå skatt. Beträffande beloppen under denna gräns ställer sig saken emellertid ytterst komplicerad. Man måste ju utreda frågan om förmånstagarens ekonomi. Tillgängliga deklARATIONER från de närmast förflutna åren kunna i detta avseende icke godtagas såsom värdemätare, och även om tillfredsställande utredning skulle kunna vinnas, måste ju saken ställa sig olika alltefter förmånstagarens egen försörjningsplikt. Under alla omständigheter skulle utredningen för varje fall bliva ytterst tidsödande. Om än således lagregler av nu antydd art vore de teoretiskt sett mest önskvärda, lär man av praktiska skäl nödgas uppgiva tanken på frågans lösning efter denna linje.»

Härefter uttalas, att efter den granskning, som sålunda ägt rum av de principer, som kunna tänkas bliva avgörande för lagstiftningen i ämnet, det med hänsyn till vad förut anförts syntes lämpligt att stanna för en lösning, som innefattar en kombination av de båda först angivna huvudlinjerna, d. v. s. att skattefrihet bör ifrågakomma allenast beträffande visst grundbelopp och inom vissa typer av försäkring. Till närmare utveckling härav anföres:

»Man torde således böra inskränka skattefriheten för förmånstagare att avse allenast de typer av försäkring, som i 116 § första stycket och 123 § första stycket av försäkringsavtalslagen privilegierats såsom utmättningsfria. Skattelindringen inom dessa grupper av försäkringar synes böra anordnas så att vid beräkningen av skatten försäkringssumman minskas med visst belopp. Det sålunda reducerade beloppet bör därefter beskattas enligt de normer, som gälla för skatt för gåva. Med hänsyn till skattefrihetens begränsning till allenast ovannämnda grupper av försäkring torde man utan att träda statens berättigade skatteanspråk för nära

Skattefrihet förordas beträffande visst grundbelopp inom vissa typer av försäkring.

kunna bestämma det belopp, varmed värdet av förmånstagarens förvärv vid skattens beräkning bör reduceras, till 15,000 kronor.

Om således ett försäkringsbelopp, som tillfaller ett försäkringstagarens till förmånstagare insatta barn, uppgår till 50,000 kronor, skall ett belopp av 35,000 kronor beskattas såsom gåva. Vidare blir — med hänsyn till stadgandet (i 33 § c. arvsskatteförordningen) om frihet från skatt för gåva t. o. m. 3,000 kronors värde — varje försäkringsbelopp, som icke överstiger 18,000 kronor, fritt från skatt. Systemet innebär således i viss utsträckning ett gynnande av mindre försäkringar i förhållande till större, i det ju varje försäkringssumma, som är högre än 18,000 kronor, beskattas till så stor del av sitt belopp, som överstiger 15,000 kronor. — Att detta system, som omedelbart ansluter sig till lagstiftningen om skatt för gåva, därjämte medför betydande fördelar ur lagteknisk synpunkt är tydligt.»

Vidare anföres, att lika med förmånstagare bör i beskattningshänseende behandlas den, som på grund av stadgandet i 104 § andra stycket försäkringsavtalslagen erhåller visst belopp såsom ingående i laglott.

Beträffande behovet av föreskrifter till förekommande av missbruk av den föreslagna skattefriheten anföres:

»Uppenbart är, att den möjligheten måste genom lagstiftningen förebyggas, att allenast genom uppdelning av det en förmånstagare tillämnade beloppet på flera försäkringar vidsträcktare skattelindring ernås. Det synes således lämpligt att stadga, att å värdet av vad som inom loppet av två år (jfr 36 § arvsskattelörordningen) på grund av skilda förordnanden av samma person tillfaller förmånstagaren ej må avräknas mer än sammanlagt 15,000 kronor.»

Vidare anmärkes, att ifrågasättas kunde, huruvida icke skillnad borde göras mellan fall, där förmånstagarens insättande är att anse såsom vederlag och där det är av benefik natur. Härom yttras:

»Emellertid torde det vara uppenbart, att dylikt förordnande vanligen är av det senare slaget. Och skulle stundom förmånen kompenseras av motprestation (t. ex. premiernas erläggande, helt eller delvis, av förmånstagaren), synes ej anledning föreligga att härför skapa särskilda regler, lika litet som sådana finnas för arvsskattens beräkning, där ett testamenteriskt förordnande tillkommit såsom vederlag. Ej heller vid försäkringsavtalslagens tillkomst synes man ha räknat med dylika onerösa avtal. Sålunda medför, i fall som avses i 106 § försäkringsavtalslagen, förmånstagarens död före försäkringstagarens, att denne återfår rätten till försäkringen. Endast för det fall, att livränteförsäkring tagits som form för pensionering, läser skattefrihet böra äga rum, därvid till undvikande av missbruk samma fordringar synas böra uppställas som i 67 § utsökningslagen gälla för att sådan livränteförsäkring skall vara fri från utmätning.»

Beträffande tiden för skattskyldighetens inträde erinras i promemorian, att i 34 § arvsskatteförordningen stadgas, att i fråga om gåva skattskyldighet inträder vid tiden för gåvans mottagande och att enligt 37 § andra stycket egendom, som erhålles såsom gåva, skall upptagas till sitt värde vid mottagandet. I anslutning härtill anföres:

»Uppenbarligen erfordras beträffande vad som tillfaller förmånstagare ett uttryckligt angivande av vilken tidpunkt, som skall anses motsvara tiden för gåvans mottagande. Det kan ifrågasättas, om icke skattskyldighetens inträde alltid borde hänföras till tiden för utbetalandet av försäkringsbeloppet. Häremot resa sig dock betänkligheter av allvarlig art. I de fall, där försäkringsbeloppet enligt avtalet skall uppdelas i särskilda poster att utgå å vissa tider, vilken anordning är utmärkande för all livränteförsäkring men även förekommer vid kapitalförsäkring, kan, därest beskattning av det sammanlagda försäkringsbeloppet ej på en gång äger rum, den föreslagna skattefriheten lätteligen missbrukas genom att försäkringssumman uppdelas på belopp, ej överstigande 18,000 kronor, att utfalla med två års mellanrum. Det kan vidare tänkas, att förmånstagaren aldrig kommer att mottaga försäkringsbeloppet men ändock kan draga ekonomisk fördel av sin rätt på grund av försäkringen. Han kan till exempel efter försäkringstagarens död (jfr 109 och 122 §§ av försäkringsavtalslagen) genom överlåtelse mot vederlag förfoga över sin rätt. Och om försäkringen är tagen å försäkringstagarens makes liv och maken överlever försäkringstagaren, inträder förmånstagaren jämlikt 110 § försäkringsavtalslagen i försäkringstagarens rätt; därigenom bör en ekonomisk tillgång, nämligen försäkringens återköpsvärde, anses hava kommit förmånstagaren till godo redan före försäkringsfallet. Det synes därför nödvändigt att i möjligaste mån söka anordna skattskyldighetens inträde så, att beskattning äger rum på en gång av värdet av hela det sammanlagda försäkringsbeloppet och att denna beskattning sker så snart förmånstagarens rätt enligt lagens huvudregler blivit definitiv. Försäkringstagarens död är en tidpunkt, efter vilken enligt 102 § försäkringsavtalslagen återkallelse av förordnandet ej kan ske. Har försäkringsfallet ej inträffat tidigare än nyss sagts, tillföres ock förmånstagaren, enligt vad förut anförts, vid denna tidpunkt ett ekonomiskt värde, även om försäkringsbeloppet förfaller till betalning först senare. För dylik händelse synes det sålunda befogat att låta skattskyldigheten inträda med försäkringstagarens död. Har däremot försäkringsfallet inträffat före försäkringstagarens död, synes i de fall, där försäkringstagaren gentemot förmånstagaren förbundit sig att låta förordnandet stå vid makt, skattskyldigheten böra inträda vid tiden för försäkringsfallet. Har försäkringstagaren ej gjort sådan utfästelse, som nyss sagts, ställer sig saken mera komplicerad. Innan förmånstagaren lytt något belopp, är det ännu ovisst, om ej förordnandet kommer att av försäkringstagaren återkallas. Med hänsyn till stadgandet i 118 § andra stycket andra punkten av försäkringsavtalslagen, vilket stad-

gande lärer få analogiskt tillämpas jämväl å kapitalförsäkring med i olika poster utgående försäkringsbelopp, är, sedan förmånstagaren mottagit någon del av försäkringsbeloppet, insättandet av förmånstagare, där ej annat framgår av omständigheterna, att anse såsom oåterkalleligt och förmånstagaren lärer då böra bliva skattskyldig för hela det sammanlagda försäkringsbeloppet. Skattskyldighet i här angivna fall synes alltså böra inträda första gången något belopp på grund av försäkringen till förmånstagaren utbetalas och skattskyldigheten bör då omfatta hela försäkringsbeloppet. Om åter försäkringstagaren avlider efter försäkringsfallet men innan förmånstagaren erhållit något belopp, blir förmånstagarens rätt härigenom definitiv och skattskyldighet bör omedelbart inträda.»

Beräkningen av värdet av vad som tillfaller förmånstagare.

Beträffande det värde, som vid skattens beräkning skall äsättas vad som tillfallit förmånstagaren, framhålles, att andra normer än de i arvsskatteförordningen givna icke torde erfordras (jfr 6 och 38 §§), samt att detta värde kan i visst, förut angivet fall bliva försäkringens återköpsvärde (jfr Nytt Juridiskt Arkiv, årg. 1915, sid. 568). I detta sammanhang anföres vidare:

»Vad som genom försäkringstagarens död eller inom två år därförut tillfaller förmånstagare, som tillika är arvinge efter försäkringstagaren, skall jämlikt 26 § nyssnämnda förordning vid arvsskattens beräkning sammanläggas med förmånstagarens arvslott, därvid uppenbarligen, såvitt sådant fall är för handen, att vid beräkning av gåvoskatt skattelindring må äga rum, sådan jämväl skall tillämpas vid arvsskattens beräkning. Exempel: Förmånstagaren har i denna sin egenskap uppburit 17,000 kronor på grund av en utmätningsfri försäkring. Hans arvslott uppgår till 20,000 kronor. Då skall förstnämnda belopp minskas med 15,000 kronor och arvsskatt beräknas å ett belopp av 22,000 kronor. Ändras exemplet i så måtto, att försäkringsbeloppet utgjort 10,000 kronor, skall arvsskatt beräknas å ett belopp av 20,000 kronor.»

Uppgiftsskyldighet för försäkringsgivare.

Slutligen påpekas, att, därest skattskyldighet i förevarande avseende blir införd, det synes oundgängligt att ålägga försäkringsgivare att tillhandahålla vederbörande myndighet uppgift om till förmånstagare utgående försäkringsbelopp och om de omständigheter, som äro erforderliga för skattskyldighetens bedömande, men att man dock, för att ej göra denna skyldighet alltför betungande för försäkringsgivarna, synes kunna utan större risk fritaga dem från uppgiftsskyldighet i de fall, där det avtalade försäkringsbeloppet ej överstiger 3,000 kronor.

Yttranden i fråga om de allmänna principerna.

Över den promemoria, för vars innehåll jag nu redogjort — jämte ett därvid fogat utkast till ändring av vissa paragrafer i förordningen om arvsskatt och skatt för gåva, vilket utkast torde såsom *bilaga B* få åttiofjoradagens protokoll — ha såsom jag i det föregående anfört vissa yttranden inhämtats. Innan jag redogör för innehållet i dessa, ber jag få nämna,

att redan på ett förberedande stadium yttranden i ämnet inhämtats från *svenska försäkringsföreningens sakkunnigenämnd* ävensom *försäkringsinspektionen*. Sålunda har med anledning av en inom departementet upprättad, sammanfattande framställning — av i huvudsak enahanda innehåll som den slutliga promemorian — *sakkunnigenämnden* anført följande:

»Nämnden, som vill hänvisa till att statskontoret ansett sig kunna tillstyrka bibehållande av skattefrihet, har dock icke kunnat undgå att taga ett visst intryck av de skäl, som i promemorian anföras för införande av skattskyldighet på ifrågavarande område. Härvid torde statsmyndigheterna dock göra rätt i att beakta de hänsyn till all försäkrings och särskilt livförsäkringens stora sociala betydelse, vilket som bekant givit försäkringen en särställning både i rättsligt avseende och i fråga om beskattning. Den ifrågasatta beskattningen bör sålunda inrättas på sådant sätt, att de befarade missbruket förhindras, utan att det för stat och kommun gagneliga försäkringsväsendet ogynnsamt påverkas. Nämnden har med tillfredsställelse funnit, att i den remitterade promemorian hänsyn tagits till försäkringsväsendets samhällsnyttiga karaktär.

Därest skattefrihet för utfallande liv- och olycksfallsförsäkringsbelopp i fortsättningen icke anses böra ifrågakomma, vill nämnden i princip tillstyrka det förslag till lösning av det föreliggande beskattningsproblemet, som skisserats i den remitterade promemorian och som innebär, att skatt såsom för gåva principiellt utgår för livförsäkringsbelopp, som tillfaller förmånstagare, insatt enligt försäkringstagarens förordnande, att emellertid för flertalet försäkringar vid skattens beräkning försäkringssumman minskas med visst belopp, varefter den återstående delen av försäkringssumman beskattas.

Jämte de skäl, som i promemorian åberopats med avseende å den föreslagna lösningen, torde enligt nämndens mening kunna framhållas ännu en synpunkt härutinnan, vilken innebär en jämförelse mellan liv- och olycksfallsförsäkringen å ena samt å andra sidan s. k. skadeförsäkring, såsom brand- och sjöförsäkring.

All försäkring avser i första hand att giva den, som har ekonomiskt intresse av att viss händelse (försäkringsfallet) icke inträffar, ersättning för den skada, som för honom uppkommer, om försäkringsfallet inträffar. Vid skadeförsäkring, där det handlar om materiell skada, kan denna exakt uppskattas. Däremot är storleken av den förlust, som uppstår på grund av en persons fränfalle, svår eller rent av omöjlig att exakt fastställa. Det ekonomiska värde, som en försörjares liv eller arbetskraft representerar för dem, som äro därav beroende, kan icke ens tillnärmelsevis preciseras. Värdet fluktuerar för övrigt med ändring av de förhållanden, som för detsamma äro avgörande (faderns, respektive barnets ålder, förmögenhetsställning etc.). Därför utbetalas vid liv- och olycksfallsförsäkring utan särskild prövning av beloppets förhållande till den i penningar uppskattningsbara förlusten det belopp, som av försäkringssökanden vid försäkringens tagande ansetts som lämplig försäkringssumma.

Förutsatt att icke i det särskilda fallet liv- eller olycksfallsförsäkringsbeloppet uppenbarligen överskrider den förlust, som för den ersättningsberättigade uppkommit på grund av dödsfallet, föreligger ur nu ifrågavarande synpunkt knappast någon principiell skillnad mellan skadeförsäkringen å ena sidan och liv- och olycksfallsförsäkringen å den andra.

Svenska för
säkringsföreningens sak-
kunnige-
nämnd

Det synes nämnden under sådana förhållanden naturligt, att de synpunkter, som kunna åberopas till stöd för den skattefrihet, som i regel gäller i fråga om uttaliande skadeförsäkringsbelopp, även till en viss grad böra få göra sig gällande vid bedömande av frågan, huruvida och i så fall till vilket belopp en försäkringsersättning, som utgår för förlorad försörjning eller annan därmed jämförlig förlust, bör undgå beskattning.

I fråga om storleken av den del av försäkringsbeloppet, som på grund av nyss anförda synpunkter bör få avdragas såsom skattefri, är det naturligen icke möjligt att komma längre än till bestämmandet av ett belopp, som för det stora flertalet fall kan i grov uppskattning anses någorlunda motsvara den genom dödsfall av försörjare lidna skadan för de till sin försörjning av den avlidne beroende. Svårigheten att härvidlag fastställa ett belopp beror delvis på att kostnaden för en nödtorftig bärgning är så väsentligt olika på olika orter av vårt land. Ett belopp, som i en avlägsen bygd kan synas tillräckligt såsom ekonomisk ersättning åt en änka med anledning av hennes makes död, är otillräckligt, när det är fråga om Stockholm eller annan dyrort. Nämnden erinrar i detta sammanhang om, att vid inkomstbeskattningen göras vissa skattefria avdrag, avpassade efter levnadskostnaderna inom särskilda ortsgrupper, och att inom ortsgrupp V sådant avdrag kan ske intill 1,500 kronor för ensamstående person. Ifrågasvarande avdrag äro ju avsedda att motsvara existensminimum, men det torde vara allmänt erkänt, att man av statsfinansiella skäl vid bestämmande av dessa avdrag aldrig ansett sig kunna gå så högt upp som till existensminimum å respektive ort. Nämnden anser, att tungt vägande skäl tala för att vid bestämmandet av det skattefria beloppet vid gåvoskatt å liv- och olycksfallsförsäkringsbelopp man hellre må fastställa ett belopp, som möjligen i vissa fall något överstiger det nödvändiga, än bestämma ett belopp som för den å dyrorter levande befolkningen är otillräckligt.

För en sådan ståndpunkt kunna även — och i främsta rummet — åberopas de anförda sociala hänsynen. Det måste beaktas, att försäkringsverksamheten och särskilt liv- och olycksfallsförsäkringen icke endast eller främst är en affärsverksamhet. Den kanske viktigaste av alla sociala frågor, nämligen familjeförsörjningens ordnande vid familjefaderns bortgång, erhåller till stor del sin lyckliga lösning tack vare liv- och olycksfallsförsäkringen. Utan tvivel har detta förhållande en stor betydelse bland annat med avseende å kostnaden för den allmänna fattigvården. Vad livförsäkringen angår intager, såsom försäkringslagstiftningskommittén närmare utvecklat i sitt i promemorian citerade utlåtande, denna försäkringsgren en särställning vid familjeförsörjningens ordnande. Kommittén förklarar, att den vid utarbetandet av sitt förslag om utmättningsfrihet tagit sikte 'på de förhållanden, som medföra, att detta sätt för tillgodoseendet av egen eller andras försörjning bör vara förtjänt att gynnas framför andra åtgärder, som vidtagas i samma syfte'.

Vid övervägande av frågan om storleken av det skattefria beloppet må även uppmärksammas det undantag från skattefriheten, som enligt promemorian bör göras för försäkringar, vilka jämlikt 116 § i lagen om försäkringsavtal icke äro utmättningsfria. Då dessa försäkringar ur social synpunkt äro av mindre betydelse, anser sig nämnden visserligen icke böra avstyrka förslaget om detta undantag, men nämnden håller före, att statens förmån av att kunna beskatta dessa försäkringar borde vara ett ökat skäl för medgivande, att det skattefria beloppet för de socialt mera betydelse-

fulla försäkringarna bestämmas något högre än vad som kanske eljest blivit fallet.

Under återopande av det sålunda anförda vill nämnden såsom sin mening uttala, att, därest den ifrågasatta skatteplikten anses erforderlig, det i promemorian upptagna skattefria beloppet av femtontusen kronor är för knappt tilltaget. Det skattefria beloppet torde enligt nämndens åsikt icke böra fastställas lägre än till tjugufemtusen kronor, varå avkastningen avsevärt understiger det belopp, som vid inkomstskatt får å dyrort avdragas såsom skattefritt.

Beträffande den i promemorian diskuterade frågan, huruvida skattefrihet bör avse ett för alla utmättningsfria försäkringar gällande skattefritt belopp eller huruvida skattefrihet borde gälla sådana försäkringar allenast, där de understiga visst belopp, vill nämnden särskilt framhålla, att det i promemorian valda förstnämnda alternativet är det enda, som kan anses grundat på principiella skäl. Ovan påpekade analogi med skadeförsäkringen leder uppenbart till förstnämnda ståndpunkt. Men denna stödes härjämte av hänsynen till principiell likställdhet i fråga om grunderna för ett annat område av skattelagstiftningen, på vilket försäkringen av sociala skäl erhållit en särställning. Vid taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt medgives nämligen rätt att intill ett belopp av 200 kronor göra avdrag för premier för bland annat kapital- och olycksfallsförsäkring. Avdraget medgives även i de fall, då premieutgiften överstiger 200 kronor, och detta ehuru avdraget i sin helhet ansetts såsom principiellt oriktigt. Man har med andra ord låtit de sociala hänsynen vinna över de skattetekniska. Det andra alternativet skulle också medföra en ur social synpunkt säkerligen icke önskvärd tendens, nämligen att icke taga försäkring till högre belopp än det skattefria eller att nedsätta gällande försäkring till detta belopp.

Beträffande den skyldighet, som enligt promemorian bör åläggas försäkringsgivare att tillhandahålla vederbörande myndighet uppgift om de till förmåntagare utbetalade försäkringsbelopp och om de omständigheter, som äro erforderliga för skattskyldighetens bedömande, vill nämnden hemställa, att denna skyldighet måtte inskränkas att avse allenast belopp överstigande visst minimibelopp, exempelvis 3,000 kronor. Att ålägga försäkringsbolagen uppgiftsplikt även beträffande små försäkringsbelopp skulle åsamka dem ett onödigt besvär. Det synes nämligen föga sannolikt, att en försäkringstagare beviljats försäkringar å belopp om högst 3,000 kronor hos så många försäkringsbolag, att de sammanlagt överstiga det skattefria beloppet.

Ehuru nämnden sålunda icke velat avstyrka det i promemorian skisserade förslaget, önskar nämnden emellertid till slut uttala sitt beklagande över att ifrågavarande skatteproblem icke löstes i samband med antagandet av lagen om försäkringsavtal. Nu ha många lojala medborgare vid tagandet av sina livförsäkringar utgått från, att staten velat gynna den samhällsgagnande försäkringsverksamheten genom att medvetet låta till förmånstagare utfallande försäkringsbelopp undgå arvs- och gåvoskatt. Man har trott, att statsmakterna ansett den ur samhällets synpunkt gagnande anda av självansvar, ett utbredd livförsäkringsväsende framkallar, väga tyngre än de belopp, som genom ett sådant medgivande skulle hava undandragits staten. Nämnden, som utgår från att skattefrihet för närvarande gäller beträffande de nu till beskattning föreslagna försäkringsbeloppen, anser det vara synnerligen önskvärt, att

den ifrågasatta lagbestämmelsen kompletteras med ett övergångsstadgande av innehåll, att beskattning icke ifrågakommer med avseende å belopp utfallande till förmänstagare, som insatts genom förordnande före den 1 januari det år lagen träder i kraft.»

Försäkrings-
inspektionen.

Försäkringsinspektionen, till vilken likaledes ifrågakomna sammanfattande framställning överlämnats och som jämväl fått del av sakkunnigenämndens yttrande, förklarade sig sakna anledning att utöver vad sakkunnigenämnden anfört göra något uttalande i saken.

Jag övergår härefter till en redogörelse för de över den slutliga promemorian med därtill hörande utkast till författningstext avgivna yttrandena. I avseende härå vill jag framhålla, att vid remisserna i ämnet jämväl varit fogade nyss omförmälda yttranden av försäkringsinspektionen och sakkunnigenämnden. De yttranden, varom nu är fråga, ha avgivits av rikets hovrätter, statskontoret, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län ävensom försäkringsinspektionen och förenämnda sakkunnigenämnd, varjämte styrelsen för Svenska personalpensionskassan samt Ränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm inkommit med yttranden.

Beträffande de allmänna principer, efter vilka ifrågavarande beskattning bör komma till stånd, hava Svea hovrätt, Göta hovrätt och överståthållarämbetet anfört från de i promemorian angivna riktlinjerna i viss mån avvikande åsikt.

Svea hovrätt.

Svea hovrätt framhåller, att det remitterade förslaget för det fall, att vid försäkring förmänstagare ej varit insatt, icke åsyftar någon ändring i nu gällande bestämmelser, av vilka blir en följd, att ett vid försäkringstagarens dödsfall utfallande försäkringsbelopp i allmänhet kommer att, såsom ingående i hans kvarlåtenskap, beläggas med arvsskatt, utan rätt för arvinge eller testamentstagare att från beskattning avdraga viss del av det beskattade beloppet. Hovrätten fortsätter därefter:

»Det kan ifrågasättas, huruvida tillräcklig anledning till en dylik åtskillnad är för handen. Om en försäkringstagare underlåter att taga i anspråk den i försäkringsavtalslagen anvisade utvägen att insätta förmänstagare, torde orsaken härtill esomoftast vara att söka däri att de personer, som enligt hans tanke skola komma i åtnjutande av försäkringsbeloppet, just äro hans presumtiva dödsbodelägare. Sålunda torde för en familjefader, som tagit livförsäkring allenast i syfte att trygga maka och barn, dessas utnämmande till förmänstagare vanligen komma att te sig som en tom och onödig formalitet; och även om just med hänsyn till beskattningen ett uttryckligt förklarande i ämnet mången gång skulle komma till stånd på försäkringsgivarens föranledande, kan det knappast förväntas att i fråga om den stora mängden av äldre livförsäkringar, vilka ju, även de, äro underkastade försäkringsavtalslagens bestämmelser, de försäkringstagare, som befinna sig i här antydda läge, skola undantagslöst eller till övervägande del finna sig manade att företaga det för dem tämligen främmande handgrepp, varom här är fråga. Det förefaller

under sådana förhållanden mindre billigt att i avseende å beskattning av försäkringsbelopp göra den i förslaget innefattade åtskillnaden mellan sådana stärbhusdelägare, som intaga ställningen som förmänstagare, och sådana som omedelbart på grund av arvsrätt eller testamente äga uppbära utfallande försäkringsbelopp. Lämpligare synes vara att låta den föreslagna regeln, att försäkringsbelopp skall allenast till den del det överskjuter ett visst minimum beskattas och då beskattas såsom gåva, vinna tillämpning endast när det gäller vissa försäkringstagaren närstående personer men i fråga om dessa tillämpa regeln oavsett huruvida de blivit utnämnda till förmänstagare eller icke. Måhända kunde i så fall den i skattehänseende privilegierade gruppen avgränsas så, att till densamma komme att hänföras personer, som till försäkringstagaren stode i ett förhållande av den art, att gent emot dem kunde för honom ifrågakomma legal underhållsplikt, varemot alla utanför denna gräns befintliga personer, som på grund av vare sig skyldskap eller testamente eller ock ställning såsom förmänstagare vore berättigade till utfallande försäkringsbelopp, skulle i beskattningshänseende behandlas såsom arvingar eller anses likställda med testamentstagare.»

Göta hovrätt ifrågasätter — med enahanda utgångspunkt som Svea hovrätt — lämpligheten av att undantaga försäkringar från skatteplikt i så stor utsträckning, som i förslaget skett, samt anför härom:

»Hovrätten vill framhålla, att dödsbodelägare, som av den avlidne blivit insatt såsom förmänstagare till försäkringsbelopp, härigenom alltför jämt kommer i en avsevärt fördelaktigare ställning än som utan dylikt förordnande skulle tillkomma honom och detta alldeles oavsett huruvida en dylik fördelaktigare ställning kan anses betingad av sociala hänsyn. Det torde i detta sammanhang böra erinras därom, att försäkringsbelopp, som på grund av vanlig livförsäkring, ställd till rättsinnehavaren, utfaller vid försäkringstagarens död, inräknas i boets tillgångar och således icke till någon del blir skattefritt, även om försäkringen — såsom väl i allmänhet skett — tagits just för att trygga efterlevande närstående (maka och barn) i händelse av dödsfall och kanske lyder å väsentligt lägre belopp än 15,000 kronor. Hovrätten vill även erinra därom att skatt å arvslott i dödsbo börjar redan vid så lågt belopp som 1,000 kronor för efterlevande make, barn och deras avkomlingar samt vid 200 kronor för andra dödsbodelägare ävensom att skatt för gåva inträder redan då värdet å gåvan överstiger 3,000 kronor. Förslaget synes därför giva förmänstagare till försäkringsbelopp en i förhållande till övriga rättsinnehavare efter avliden person alltför gynnad ställning. I stället för det i förslaget upptagna systemet, varigenom ej blott livränteförsäkringar utan även kapitalförsäkringar till ett värde av 15,000 kronor lämnas skattefria, förefaller det, med utgångspunkt från de av försäkringslagstiftningskommittén framhållna synpunkterna, naturligare, om från beskattning undantoges — förutom rena pensionsförsäkringar — endast sådana försäkringar, som till både art och syfte kunna jämföras med dessa. Från skatteplikt borde således närmast undantagas försäkringar till förmån för efterlevande make, barn eller dess avkomling och avseende livränta eller annan jämförlik rätt. Givetvis finge även i dylikt fall sättas en viss maximigräns för skattefrihet, beräknad efter kapitalvärdet å rättigheten. Om skattefriheten begränsades till nu angivna försäkringar torde — åtminstone för det fall att vederbörande förmänstagare icke eljest är berättigad

tigad till pension — avgörande betänklighet icke behöva resas mot att gränsen för skattefrihet sättes väsentligt högre än för gåva.»

Hovrätten anser vidare, att även om det i förslaget upptagna systemet bibehålles, det synes kunna ifrågasättas, om ej skattefriheten bör begränsas till vissa närmare anhöriga till försäkringstagaren.

En ledamot av hovrätten är i fråga om avfattningen av hovrättens utlåtande i denna del av skiljaktig mening samt anför:

»Enligt min mening tala de grunder, som föranlett lagstiftaren att låta försäkringstagarens stärbhusdelägare och borgenärer i allmänhet stå tillbaka för en av försäkringstagaren insatt förmånstagare, jämväl för att staten alltjämt bör i viss utsträckning lämna av förmånstagare uppburna försäkringsbelopp skattefria.

Skattefrihet synes sålunda böra för visst försäkringsbelopp åtnjutas av förmånstagare, gent emot vilken försäkringstagaren enligt lag är underhållspliktig. Framför allt måste detta gälla, om förmånstagaren är försäkringstagarens maka eller till underhåll berättigade barn. En avlidne betättningshavares änka och barn, som äga rätt till pension efter den avlidne, behöva icke betala arvsskatt eller skatt för gåva för det kapitalvärde, som deras pension kan anses äga vid dödsfallet. Böra då icke jämväl änka och barn, som icke ha rätt till pension efter den avlidne familjefadern men av denne blivit insatta såsom förmånstagare till försäkringsbelopp, njuta befrielse från arvsskatt och skatt för gåva för försäkringsbeloppen, i den mån dessa motsvara kapitalvärdet av skälig eller åtminstone nödortfittig pension?

Måhända kunna ovan berörda grunder åberopas såsom skäl för att skattefrihet för visst försäkringsbelopp bör åtnjutas jämväl i, bland andra, följande fall, nämligen dels att försäkringstagaren vid sin död icke var underhållspliktig gent emot förmånstagaren men, om försäkringstagaren fått leva, framdeles kunnat bliva detta, och dels att förmånstagaren enligt lag är berättigad till underhåll av försäkringstagarens make. (Jfr 16 § i lagen om barn i äktenskap, 13 § i lagen om adoption och 6 § i lagen om barn utom äktenskap.)

De för skattefrihet åberopade grunderna föranleda enligt min mening att såsom skattefritt bör bestämmas det belopp, som i det särskilda fallet svarar mot kapitalvärdet av en skälig pension för förmånstagaren. Andra skäl, på vilka jag icke här kan gå in närmare, tala emellertid för att såsom skattefritt bör bestämmas det belopp, som i det särskilda fallet svarar mot kapitalvärdet av en till förmånstagaren utgående pension, vars årliga belopp är för alla förmånstagare detsamma. Följande exempel må anföras till belysning av det sagda. En kvinna blir vid 30 års ålder änka och erhåller då i egenskap av förmånstagare till en av hennes avlidne man tagen livförsäkring ett belopp av 30,000 kronor. Om det skattefria beloppet är bestämt till kapitalvärdet av en vid slutet av varje kvartal under hennes livstid utgående pension å ett årligt belopp av 1,500 kronor, blir i detta fall ett belopp av 24,562 kronor 50 öre skattefritt. Om det skattefria beloppet är bestämt till kapitalvärdet av en under samma betingelser i övrigt utgående pension å ett årligt belopp av 2,400 kronor, blir hela beloppet 30,000 kronor skattefritt, ty kapitalvärdet av sistnämnda pension är 39,300 kronor. Ett barn erhåller vid födelsen i egenskap av förmånstagare till en av dess fader tagen livförsäkring

ett belopp av 30,000 kronor. Om det skattefria beloppet är bestämt till kapitalvärdet av en vid slutet av varje år tills barnet fyllt 21 år utgående pension å ett årligt belopp av 1,500 kronor, blir ett belopp av 19,230 kronor skattefritt.»

Överståthållarämbetet anför:

»Det måste anses såsom en lucka i gällande lagstiftning, att ifrågavarande försäkringsbelopp äro fritagna från skattskyldighet. Enligt överståthållarämbetets förmenande finnes ingen anledning att belopp, som tillfalla stärbhusdelägare genom av den avlidne tagen försäkring, skall i skatteavseende behandlas olika än övriga av denne efterlämnade tillgångar. För de efterlevandes försörjning har nämligen icke ett vid dödsfallet tillgängligt försäkringsbelopp större betydelse än exempelvis motsvarande i bank innestående kapitalbelopp. Icke heller synes den skillnad, som på grund av stadgande i 104 § lagen om försäkringsavtal i beskattningsavseende får anses gälla mellan å ena sidan försäkringsbelopp, till vilka den avlidne insatt sina stärbhusdelägare såsom förmånstagare, och å andra sidan försäkringsbelopp, som tillfalla stärbhusdelägarna utan att sådant insättande ägt rum, motiverad. Försäkringsväsendets samhällsnyttiga karaktär synes ämbetet bättre uppmuntras av statsmakterna på sätt, som också i viss utsträckning redan skett, genom att bevilja försäkringstagaren avdrag vid inkomsttaxeringen för erlagda försäkringspremier än genom förmåner i beskattningsavseende vid försäkringsbeloppens utfallande. Det är nämligen åtgärden att genom försäkring underlätta sina närmaste anhörigas försörjning i händelse av tidigt dödsfall, som är en handling värd att uppmuntras av det allmänna. Lever däremot den försäkrade till dess de, för vilka han har försörjningsplikt, själva hunnit skaffa sig sin utkomst, torde intet befogat intresse föreligga att på annat sätt beskatta ett dem tillfallet försäkringsbelopp än andra tillgångar, som de till äventyrs vid samma tillfälle erhålla.

Med här ovan uttalade uppfattning synes föreliggande skattefråga bäst ordnas genom att 104 § i lagen om försäkringsavtal ändras därhän att försäkringsbelopp, som utfalla efter försäkringstagarens död, skall även där förmånstagare är insatt, ingå i kvarlåtenskapen och arvsskatt förty därför erläggas. Anledning att bibehålla nuvarande stadgande synes så mycket mindre föreligga som bestämmelsen icke lär omfatta det för familjeförsörjningen kanske mest lämpade slaget av försäkringar, nämligen pensionsförsäkringen i dess olika former. Härigenom vunnes också den fördelen, att stärbhuset sluppe besväret att fullgöra skattskyldigheten hos tvenne olika myndigheter, och föreligger intet hinder för att, om sådant anses lämpligt, även vid arvsskattens bestämmande göra vissa försäkringsbelopp skattefria.»

Hovrätten över Skåne och Blekinge ävensom *länsstyrelserna i Stockholm, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län* hava tillstyrkt eller lämnat utan erinran de i promemorian föreslagna allmänna principerna för ifrågavarande beskattning.

Överståthållarämbetet.

Hovrätten över Skåne och Blekinge samt länsstyrelserna.

Statskontoret erinrar i avseende å dessa principer till en början, att ämbetsverket i sitt tidigare utlåtande ställt sig avvisande till tanken att

Statskontoret.

skatt skulle utgå jämväl för livförsäkringar, till vilka förmånstagare varit insatt, samt anför vidare:

»Sedan ämbetsverket avgav ovanberörda utlåtande, har Svenska försäkringsföreningens sakkunnigenämnd — som tagit del av förevarande promemoria, vari även statskontorets nyss berörda utlåtande finnes återgivet — i skrivelse — — — förklarar sig icke kunna undgå att taga ett visst intryck av de skäl, som i promemorian anförts för införande av skattskyldighet på ifrågavarande område, och i princip tillstyrkt det förslag, vari promemorian utmynnar. Vid bedömandet av föreliggande fråga synes stor betydelse böra tillmätas den mening, som uttalas av ett organ sådant som sakkunnigenämnden, vilken är sammansatt av auktoritativa representanter för försäkringsväsendets olika grenar och därför torde kunna förväntas i särskilt hög grad besitta förmågan att bedöma konsekvenserna av det föreliggande förslaget. Då nämnda organ synes hava funnit förslaget avvägt på sådant sätt, att de befarade missbruket förhindras utan att försäkringsväsendet ogynnsamt påverkas, anser sig statskontoret icke hava tillräcklig anledning vidhålla sina tidigare i ämnet i sakligt avseende uttalade betänkligheter. I formellt hänseende kan emellertid ämbetsverket alltjämt icke undgå att finna det i viss mån oegentligt att i förordningen om arvsskatt och skatt för gåva införa bestämmelse om stämpelpikt för försäkringsbeloppet, utan att någon antydning i sådant hänseende samtidigt göres i försäkringsavtalslagen.»

Departements-
chefen.

Under erkännande att de av Svea och Göta hovrätter samt överståthållarämbetet anförda synpunkterna äro värda beaktande, vill jag emellertid erinra, att — under det att sådana försäkringsbelopp, till vilka förmånstagare ej finnes insatt och som därför ingå i kvarlåtenskapen, äro underkastade arvsskatt enligt vanliga grunder — de försäkringar, varom nu är fråga, för närvarande gå fria från varje beskattning. Vad det här gäller är sålunda blott att, såvitt det kan ske utan ändring i de så sent som år 1927 antagna principerna i lagen om försäkringsavtal, begränsa denna skattefrihet till förebyggande av att nämnda lags regler om förmånstagare medföra ur statsfinansiell synpunkt betänkliga följder. Från denna begränsade uppgift är steget avsevärt till en ändring av nu gällande regler om beskattning av kvarlåtenskap i dödsbo. Därest stärbhusdelägare, vilka varit gent emot den avlidne försörjningsberättigade, anses böra vid arvsbeskattningen i viss utsträckning privilegieras utöver vad som nu är fallet, synes mig sådant böra ske i samband med en mera allmän revision av bestämmelserna om arvsbeskattningen. Det nu anförda utesluter naturligen icke, att vid införandet av skattepikt för de försäkringar, som här avses, endast den som är enligt lag försörjningsberättigad förklaras skola få åtnjuta avdrag vid skattens beräkning. Men liksom försäkringsavtalslagen tillerkänner förmånstagare, vem han än är, samma privilegierade ställning i förhållande till stärbhusdelägare och borgenärer, bör enligt min mening även i skattelagstiftningen denna grundsats vinna tillämpning. Ett anlåtande av förmånstagarinstitutet

kan sålunda vara en lämplig utväg också för den, som vill draga försorg om någon närstående, vilken icke gentemot honom äger lagligen skyddad rätt till försörjning. Jag behöver i detta sammanhang endast såsom exempel nämna trotjänare. Det synes hårt, om förmånstagare av denna kategori, vilka enligt sakens natur ofta äro i ekonomiskt avseende vanlottade, ej finge tillgodonjuta den skattelindring, som skulle komma mången mindre behövande till del. För övrigt är det att märka, att den tariff, som gäller för beskattning av arv och gåva, i och för sig medför, att maka och närskylda bliva vid beskattningen gynnade i förhållande till andra förmånstagare. På grund av vad nu anförts ansluter jag mig i huvudsak till de i promemorian och det därvid fogade utkastet till författningstext upptagna principerna för nu ifrågasatta beskattning. I fråga om detaljerna har jag emellertid funnit vissa jämkningar påkallade med anledning av vad i yttrandena anförts, och jag anhåller nu få redogöra för de ändringar i utkastet till författningstext, som i detta avseende torde böra vidtagas.

I överensstämmelse med vad i promemorian anføres hade i det densamma bifogade utkastet till författningstext (35 § sista stycket) intagits ett stadgande av innebörd, att skattskyldighet icke skulle äga rum för rätt till livränta, som tillfaller förmånstagare såsom vederlag för egen eller annans arbetsanställning och som förfaller till betalning efter det förmånstagaren fyllt femtiofem år eller blivit varaktigt oförmögen till arbete.

Beskattning
av rätt till
livränta.

Sakkunnigenämnden, med vilken *försäkringsinspektionen* instämt, har — under förmälan att, därest det ansåges erforderligt att söka i gällande skattesystem inarbeta en beskattning av försäkringsbelopp, som utginge till förmånstagare, en sådan lagstiftning icke gärna kunde få annat än provisorisk karaktär — anført, att det syntes uppenbart, att vid en sådan provisorisk lagstiftning undantag i allt fall borde göras för förmånstagares rätt till livränta. Nämnden utvecklar sina synpunkter på frågan sålunda:

Sakkunnige-
nämnden och
försäkrings-
inspektionen.

»Vid den tidpunkt, då enligt förslaget till författningsändringar en förmånstagare med avseende å en livränta skulle hava att gälda skatt, beräknad på livräntans kapitalvärde, utfaller intet belopp till honom, och den livränta, till vilken han blir berättigad, äger intet kapitalvärde, som han kan tillgodogöra sig. Förmånstagaren äger sålunda ingen möjlighet att gälda skatten, därest han icke förfogar över andra för ändamålet tillgängliga medel. För övrigt skulle antagligen flertalet livräntor bliva skattefria redan enligt förslaget till 35 § sista stycket, och de livräntor, som icke omfattas av nämnda undantag, torde sällan vara tagna å mera betydande belopp.

Nämnden tillåter sig sålunda föreslå, att undantaget i nyssnämnda paragraf utvidgas att omfatta all rätt till livränta i egentlig mening. Undantaget skulle sålunda icke omfatta kapitalförsäkring med i olika rater utgående försäkringsbelopp. Därest livränta, som utgår på grund av för-

månstagareförordnande, fritages från gåvoskatt, torde som konsekvens därav böra i kommunalskattelagen införas en bestämmelse, att sådan livränta räknas såsom skattepliktig intäkt med hela sitt belopp. I sammanhang därmed bör observeras, att sådan livränta då icke bör upptagas såsom tillgång vid beräkning av förmögenheten (K. F. om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt 9 § 2 mom. b).

Skulle emellertid viss beskattning på livräntans kapitalvärde anses böra införas, torde i allt fall undantaget i 35 § sista stycket böra utvidgas att omfatta all rätt till livränta, som tillfaller förmånstagaren såsom vederlag för egen eller annans arbetsanställning. Uppställes nämligen för undantagets tillämpning den ytterligare bestämmelse, att sådan rätt, för att vara skattefri, skall avse livränta, som förfaller till betalning efter det förmånstagaren fyllt 55 år eller blivit varaktigt oförmögen till arbete, kommer beskattningen att träffa sådan livränta, som på grund av tjänstepensionsförsäkring tillfaller änka efter avliden anställd, därest hon vid mannens död icke uppnått 55 års ålder, eller minderårigt barn. Låt vara att en sådan livräntas kapitalvärde, avseende de utbetalningar som kunna utfalla innan änkan fyllt 55 år eller innan barnpension upphört, i regel torde komma att understiga 15,000 kronor — motsvarande belopp har av nämnden tidigare föreslagits till 25,000 kronor — så måste det betraktas såsom i hög grad stötande, att i enskilda fall en beskattning dock kommer att äga rum.»

Styrelsen för
Svenska perso-
nalpensions-
kassan.

Styrelsen för *Svenska personalpensionskassan* påyrkar skattefrihet för andra livräntor, än sådana som tagits mot engångspremie och icke hava karaktär av tjänstepension, samt anför bland annat:

»Såsom av den förebragta motiveringen framgår, är förslaget syfte, att den genom införandet av 1927 års lag om försäkringsavtal framkallade effekten, att person, vilken insättes som förmånstagare enligt denna lags bestämmelser, befrias från skyldighet att erlagga arvsskatt för försäkringsbelopp, som på grund härav tillfaller honom efter försäkringstagarens död, till skäligen del neutraliseras genom införandet av gåvobeskattnings av dylikt belopp enligt liknande normer, som gälla för arvsbeskattningen. Med denna utgångspunkt har förslaget upptagit en sådan utbyggnad av den ovannämnda förordningen, att skatt såsom för gåva jämväl skulle erläggas för bland annat vad som tillfaller någon på grund av att han blivit insatt som förmånstagare, dock i regel med avdrag för ett belopp av 15,000 kronor. Där försäkringen har formen av livränta, skulle skatten uttagas på en gång och då beräknas å livräntans kapitalvärde. Från livräntans gåvobeskattnings skulle dock undantag göras för livränta, som tillkommer förmånstagare såsom vederlag för egen eller annans arbetsanställning, därest förmånstagaren fyllt 55 år eller blivit varaktigt oförmögen till arbete. Motiven till det föreslagna undantaget synas hava varit:

1:o) förmånstagarens insättande är att anse som vederlag (utfört arbete, deltagande i premiebetalningen);

2:o) förmånstagaren saknar möjlighet till åtkomst av livräntans kapitalvärde;

3:o) förmånens sociala önskvärdhet är alldeles särskilt framträdande;

4:o) faran för missbruk är relativt ringa.

Söker man överblicka det försäkringsområde, där försäkringsförmånen

utgöres av livränta, synes det styrelsen, som om dessa skäl helt eller till övervägande del äga giltighet inom praktiskt taget hela området.

Den övervägande massan av livräntor utgår — om man bortser från livräntor på grund av obligatorisk försäkring i pensionsstyrelsen, vilka dock äro av synnerligen ringa storlek — på grund av *pensionsförsäkring, för vilken avgift på grund av tjänst erlägges av arbetsgivaren eller av den anställde eller eventuellt delas dem emellan* (jfr kommunalskattelagens 32 § 2 mom. b). Förslaget torde — bortsett från de fall, där förmånstagaren är under 55 år och icke varaktigt arbetsoförmögen — avse undantagande av alla dessa försäkringar. Huruvida den gjorda formuleringen 'såsom vederlag för egen eller annans arbetsanställning' täcker detta syfte, synes dock ovisst. Pensionsförsäkringar, för vilka avgifter erläggas på grund av tjänst, äro nämligen anordnade på ytterst växlande sätt. Sålunda tagas dessa försäkringar ibland av arbetsgivaren och denne erlägger premierna härför i deras helhet. I andra fall åter tagas de och betalas helt av de anställda på grund av dem av arbetsgivaren ålagd skyldighet. Återigen i andra fall tagas försäkringarna av arbetsgivaren och de anställda gemensamt, vare sig på grund av ett större eller mindre tvång från arbetsgivarens sida eller på grund av ett fritt avtal dem emellan, i vilka fall avgifterna oftast fördelas mellan båda parterna. Det synes styrelsen otänkbart, att man i förevarande avseende skulle på olika sätt behandla dessa fall, vilka i själva verket måste anses tillhöra en och samma typ, vilken ofta plägar benämnas tjänstepensionsförsäkringar. Gränserna mellan de olika fallen äro tämligen flytande, och den slutliga effekten kan bliva fullständigt densamma, vare sig man går fram på den ena, den andra eller den tredje av dessa vägar. Även skulle komplikationer av hart när ööverbannelig natur uppstå, om man skulle särskilja dem. Huru skulle man exempelvis förfara i de fall, där avgifterna uppdelades mellan arbetsgivaren och den anställde? Skulle man då anse, att endast den del av pensionen, för vilken arbetsgivaren betalar avgifterna, skulle anses som vederlag för arbetsanställning, uppstår bland annat den svårigheten, huru man i de pensionskassor, som icke äro uppbyggda på en rationell teknik, skall kunna verkställa en sådan uppdelning. I detta sammanhang vill styrelsen fästa uppmärksamheten på en av den föreslagna undantagsbestämmelsens framkallad effekt, som väl knappast torde vara avsedd, nämligen den, att om vid en änke- eller pupillpensionering, där förmånstagaren är under 55 år och icke varaktigt arbetsoförmögen, arbetsgivaren anses som försäkrings-tagare, pensionen skulle bliva utsatt för en relativt omild beskattning, nämligen enligt de skattesatser, som äro föreskrivna för klass IV av de i förordningen införda tarifferna.

Övriga livräntor — vilka utgöra en relativt ringa del av ifrågavarande försäkringsområde — äro huvudsakligen följande (jfr kommunalskattelagens 32 § 2 mom):

A) de som utgå på grund av sådan *pupillförsäkring*, som icke äro tjänstepensionsförsäkring och som tagits annorledes än mot engångspremie,

B) *livsvariga livräntor*, som utgå på grund av pensionsförsäkring, som icke är tjänstepensionsförsäkring och som tagits annorledes än mot engångspremie; och

C) *andra livräntor*, som icke utgå på grund av tjänstepensionsförsäkring.

Sistnämnda grupp utgöres huvudsakligen av livräntor, som utgå på grund av försäkring mot 'engångspremie' i kommunalskattelagens me-

ning, och ett obetydligt antal livräntor, som icke äro livsvariga och ej heller utgå på grund av pupillförsäkring.

Beträffande samtliga dessa kategorier gäller, att *förmånstagaren saknar möjlighet till åtkomst av livräntans kapitalvärde*. Försäkringar i form av livränta äro nämligen av tekniska och även sociala skäl undantagna från återköp, belåning och förskott. En livräntetagare är sålunda avstängd från möjligheten att på något sätt disponera över själva 'rätten till livränta'. Det enda han kan förfoga över är livräntebeloppen, efter hand som dessa förfalla till betalning. Det är alltså påtagligt, att allvarliga svårigheter mången gång skulle kunna uppstå för en livräntetagare att anskaffa medel till gåvoskattens gäldande, och detta särskilt i de fall att närmare skyldskap ej förefinnes mellan försäkringstagaren och förmånstagaren. I nu nämnda hänseende föreligger uppenbarligen en avvikelse från den förutsättning, varpå det föreliggande förslaget synes vara uppbyggt.

Även *förmånens särskilt framträdande sociala önskvärdhet* gäller för praktiskt taget alla livräntor. Dessa försäkringars nära överensstämmelse till såväl form som syfte med de sociala försäkringarna, vilka till en del jämväl direkt ekonomiskt understödjas av det allmänna, är påfallande. Härvid är främst att tänka på livräntorna på ålderdom och vid varaktig arbetsförmåga, vare sig de utgå på grund av tjänstepensionsförsäkring eller äro resultatet av individuell förtänksamhet. Vidare märkas livräntor, som utgå till barn under deras minderårighetstid — de utgå regelbundet intill en ålder, växlande mellan 16 och 21 år — och livräntor till änkor, av vilka just de, som ännu icke nått en mera framskriden ålder, i avsevärd utsträckning hava minderåriga barn att draga försorg om. Vad de sistnämnda livräntorna angår, bör icke förbises det förhållandet, att efterlevandepensioneringen ofta är av den konstruktion, att när de efterlevande utgöras av änka jämte ett eller flera minderåriga barn, det är änkan ensam, som har rätt till pension. Endast om hon avlider eller ingår nytt äktenskap, komma då de efterlevande barnen direkt i åtnjutande av pensionen. Slutligen må erinras om att i tjänste- och annan pensionsförsäkring ofta — i Svenska personalpensionskassan nästan alltid — ingår en s. k. ålders- och invalidpension av den beskaffenhet, att pension utgår till den anställde ej blott på ålderdom och vid för tidig varaktig arbetsförmåga, utan även vid övergående arbetsförmåga, varvid är att märka, att någon bestämd gräns icke drages och icke heller kan dragas mellan den varaktiga arbetsförmågan och den övergående. (Vid inträffad arbetsförmåga beviljas därför i Svenska personalpensionskassan nästan alltid pension endast för viss tid åt gången, ända till dess man — ej sällan först efter flera år — med relativt stor visshet kan bedöma arbetsförmåga såsom livsvarig.) För de nu berörda gruppernas undantagande från gåvobeskattning synas styrelsen i stort sett lika starka skäl tala som för det föreslagna undantaget, varförutom genom borttagandet av åldersbegränsningen (55 år) svårigheten att uppdelna de arbetsförmögna livräntetagarna efter övergående och varaktig arbetsförmåga skulle undgås.

Slutligen torde den i förslagets motivering berörda *risken för missbruk* kunna anses vara utomordentligt ringa, när försäkringen har formen av livränta. Förklaringen härtill är den, att benägenheten att — för undvikande av arvs- eller liknande beskattning — överflytta en större eller mindre förmögenhet på en annan person — anhörig eller icke —

genom tecknandet av en livränteförsäkring helt säkert neutraliseras av risken att förmögenheten går helt eller delvis förlorad. Till skillnad mot den vanliga livförsäkringen, där försäkringssumman under alla förhållanden någon gång till fullo utbetalas, är livränteförsäkringen nämligen sådan, att om förmånstagaren avlider innan eller kort tid efter det livräntan börjat förfalla till betalning, inga eller ytterst ringa utbetalningar göras av försäkringsinrättningen. Skulle man beträffande någon av de ovannämnda grupperna av livräntor kunna hava anledning att befara, att missbruk kunde uppstå, skulle det vara vid livräntor, som icke utgå på grund av tjänstepensionsförsäkring och där 'engångspremier' blivit erlagda, d. v. s. för den ovan vid C) angivna livräntegruppen. På grund härav och med hänsyn till att i annat fall ändringar torde vara erforderliga i andra skattelagar torde denna grupp böra uteslutas från ett eventuellt allmänt undantagande av livränteförsäkringarna.

Av vad nu anförts torde framgå, att undantaget från gåvobeskattningen bör utsträckas till samtliga livräntor utom de ovan vid C) nämnda, d. v. s. till de livräntor, som omförmälas i kommunalskattelagens 32 § 2 mom. a—c).

Utöver de i förslagets motivering berörda synpunkterna rörande avgränsningen av den grupp livräntor, som skulle undantagas från gåvobeskattning, vill styrelsen framhålla ytterligare några.

Vid sidan av den försäkringsmässigt ordnade pensioneringen förekommer i betydande utsträckning en direkt pensionering från arbetsgivares sida. Denna pensionering, vilken i regel icke stöder sig på några juridiskt bindande utfästelser, ej heller på några för pensioneringens tryggnande avskilda säkerheter, är uppenbarligen ur det allmännas synpunkt väsentligt mindre värdefull än den förstnämnda pensioneringen. Under sådana förhållanden synes det vara mindre välbetänt att genom införandet av en viss beskattning ställa den senare pensioneringen i en gynnsammare position än den förra. Detta skulle nämligen med avseende å gåvobeskattningen bliva följden, om det föreliggande förslaget skulle upphöjas till lag. Vid det direkta utgivandet av pensionen skulle gåvoskatt icke behöva erläggas, vilket däremot skulle bliva fallet med åtskilliga av de livräntor, vilka utgå vid den försäkringsmässigt ordnade pensioneringen.

Den föreslagna olikheten mellan livräntornas gåvobeskattning, allteftersom de kunna anses utgöra vederlag för anställning eller icke, skulle jämväl framkalla svårigheter i följande avseenden. I åtskilliga pensionskassor tillåtas nämligen anställda, som lämnat arbetsgivarens tjänst, att själva i dess helhet övertaga avgiftsbetalningen och sålunda upprätthålla hela pensionsförsäkringen. Den frågan skulle då uppstå, huruvida den avgångnes pensionsförsäkring eventuellt till den del, som motsvarar den fortsatta avgiftsbetalningen, skall anses medföra skyldighet att erlägga gåvoskatt. Svaret på denna fråga kompliceras därjämte av svårigheten att i pensionskassor utan rationell teknik beräkna, huru stor del av pensionsförsäkringen belöper på den fortsatta avgiftsbetalningen. Liknande blir förhållandet i de fall, där — liksom i Svenska personalpensionskassan — de anställda äga rätt att på egen bekostnad komplettera sina försäkringar på sätt de önska.

Mot den föreslagna uppdelningen i livräntor, vilka utgöra vederlag för arbetsanställning, och andra talar även den synpunkten, att det synes mindre rättvist gentemot icke anställda, vilka av omtanke för sin ålder-

dom och sin familj teckna pensionsförsäkringar, att bliva uteslutna från undantaget i gåvobeskattningen.»

Med stöd av vad styrelsen anfört och för åvägabringande av största möjliga överensstämmelse med övriga skattelagar hemställer styrelsen slutligen om sådan ändring i utkastet till författningstext, att såsom gåva icke beskattas rätt till livränta, varom förmåles i 32 § 2 mom. a)—c) kommunalskattelagen, ej heller rätt till annan livränta, vars årliga belopp understiger 1,000 kronor (jfr förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt 9 § 2 mom. b)—c).

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vad sakkunnigenämnden och styrelsen för Svenska personalpensionskassan anfört finner jag mig böra frånträda den begränsning av skattefrihet för rätt till livränta, som upptagits i det till dem remitterade utkastet. De villkor, som enligt 67 § utsökningslagen uppställts för att en livränta skall anses bära kännemärke av att utgöra tjänstepension, torde vara alltför stränga, när fråga är om beskattning. Att, såsom sakkunnigenämnden föreslagit, från ifrågavarande skattskyldighet fritaga all rätt till livränta synes dock mindre lämpligt, bland annat av det skäl, att därmed en i ögonen fallande brist på överensstämmelse med reglerna för arvsbeskattningen skulle uppkomma. Däremot synas betänkligheter knappast behöva möta mot att, såsom styrelsen för pensionskassan föreslagit, från skattskyldighet undantagas de grupper av livränta, som under a)—c) upptagas i 32 § 2 mom. kommunalskattelagen, d. v. s. *dels* livränta, som utgår på grund av pupillförsäkring, för vilken avgifter erlagts på grund av tjänst eller vilken tagits annorledes än mot engångspremie, *dels* livränta, som i annat fall än nyss sagts utgår på grund av pensionsförsäkring, för vilken avgift på grund av tjänst erlagts av arbetsgivaren eller av den anställde, *dels ock* livränta, som eljest utgår på grund av pensionsförsäkring, därest livräntan är livsvarig och ej utgår på grund av försäkring mot engångspremie. Därmed vinnes, bland annat, att all livränta, som utgår på grund av tjänst, fritages från gåvobeskattning, och att närmast möjliga överensstämmelse uppnås mellan de olika skattelagarna. Att, såsom styrelsen för pensionskassan föreslår, medgiva ytterligare undantag från beskattning av rätt till livränta synes mig däremot icke böra ifrågakomma. De livräntor, som sålunda skulle komma att beskattas, utgöras av de under d) i nyssnämnda lagrum upptagna. Då dessa vid deklaration enligt kommunalskattelagen skola upptagas allenast till ett reducerat värde, i det att vad som anses utgöra amortering å kapital får avräknas, synes det vara rättvist att gåvoskatt för kapitalvärdet utgår vid förmånstagarens förvärv av sådan livränta. Jag föreslår sålunda, att i 35 § stadgas, att där föreskriven skattskyldighet ej skall äga rum beträffande rätt till livränta, som avses i 32 § 2 mom. a)—c) kommunalskattelagen.

I det utkast till författningstext, som åtföljde remissakten, hade med hänsyn till de i promemorian framförda synpunkterna skattskyldigheten angivits skola inträda »vid tiden för försäkringsfallet eller, där återkallelse av förordnandet om förmånstagares insättande vid sist angivna tid ännu kan äga rum, vid den tid, efter vilken sådan återkallelse ej må ske, dock, när fråga är om livförsäkring, i intet fall senare än vid försäkringstagarens död».

*Tiden för
skattskyldig-
hetens in-
träde.*

Sakkunnigenämnden har anmärkt att, med hänsyn till den obestämda innebörden av uttrycket »försäkringsfallet», detta begrepp ej lämpligen borde komma till användning för att ange tidpunkten för skattskyldighetens inträde. Nämnden anför härom:

*Sakkunnige-
nämnden.*

»Vad angår tiden för skattskyldighetens inträde delar nämnden den i promemorian angivna uppfattningen, att skattskyldigheten beklagligtvis icke kan bestämmas till tiden för utbetalande av försäkringsbeloppet, vilket eljest ur enkelhetens synpunkt varit att föredraga. Anledningen till att en annan tidpunkt måste väljas är, såsom i promemorian anföres, dels den, att utbetalningen av ett försäkringsbelopp stundom är uppdelad på flera terminer, dels den att en förmånstagare understundom redan före utbetalningen inträder i sådan rätt till försäkringen, som måste anses hava ekonomiskt värde.

Beträffande de fall, då försäkringsbeloppet utbetalas i flera rater, synes bestämmelsen, att beskattning i regel skall äga rum på en gång av värdet av hela det sammanlagda försäkringsbeloppet, dock böra gälla allenast det regelmässiga fall, då den första utbetalningen till förmånstagaren äger rum med anledning av eller i allt fall efter försäkringstagarens död och då sålunda förmånstagarens rätt till återstående belopp vanligen är definitiv. Är däremot undantagsvis en förmånstagare insatt för belopp, utfallande under försäkringstagarens livstid, och är icke på grund av särskilt avtal mellan försäkringstagaren och honom hans rätt oåterkallelig, läser beskattning av de återstående utbetalningarnas kapitalvärde icke kunna ifrågakomma. Det torde nämligen vara tveksamt, huruvida den i promemorian uttalade uppfattningen om möjligheten att analogt tillämpa bestämmelsen i 118 § 2 stycket lagen om försäkringsavtal å ett fall som det ifrågavarande är riktig. Med skäl kan ifrågasättas, om ej försäkringstagaren måste anses äga rätt att, när han så önskar, återkalla förordnandet för att själv lyfta de återstående beloppen eller ock insätta annan förmånstagare. Är denna åsikt riktig, böra, intill dess förmånstagarens rätt antingen genom försäkringstagarens död eller genom avtal med denne blivit oåterkallelig, försäkringsbeloppen hos förmånstagaren beskattas allenast i den mån de verkligen till honom utbetalats.

Vad härefter angår det fall, att förmånstagaren redan före utbetalningen erhåller definitiv rätt till försäkringen, förutsättes det i promemorian, att sådant inträffar allenast »enligt lagens huvudregler». Nämnden vill dock framhålla, att lagens regler i berörda avseende äro allenast deklaratoriska och att olika undantag kunna göras från dem. Åt bestämmelsen om tidpunkten för skattskyldighets inträde bör därför givas ett sådant innehåll, att den lämpar sig även för de fall, då lagens regler blivit av kontrahenterna frångångna.

I fråga om den i lagförslaget såsom huvudregel angivna bestämmelsen, att skattskyldigheten skall inträda 'vid försäkringsfallet', önskar nämnden framhålla, att uttrycket försäkringsfall icke är i lag eller genom stadgad praxis till sin innebörd bestämt. Sålunda torde vid en sparkasseförsäkring, där försäkringsbeloppet utfaller på viss angiven dag, oavsett huruvida försäkringstagaren då lever eller icke, men där premiebetalningen upphör vid försäkringstagarens död, både försäkringstagarens död och inträffandet av ovannämnda förfallodag kunna betraktas såsom försäkringsfall. Vid en försäkring med i olika rater utgående försäkringsbelopp torde inträffandet av förfallodagen för varje utbetalning kunna betraktas såsom försäkringsfall i lagens mening. Denna ovisshet angående innebörden av uttrycket försäkringsfall, vilken i fråga om andra lagrum, där uttrycket förekommer, synes ganska betydelselös, skulle i här ifrågavarande fall medföra allvarliga olägenheter. Nämnden får därför föreslå, att uttrycket 'försäkringsfallet' måtte ersättas med ett direkt angivande, att skattskyldighet inträder då förmånstagaren erhållit full rådighet över försäkringen.»

Försäkrings-
inspektionen.

Försäkringsinspektionen hemställer, att de av sakkunnigenämndens sålunda framförda synpunkterna måtte vinna beaktande.

Departements-
chefen.

Med det utkast till ändrad lydelse av 34 §, som bifogats den remitterade promemorian, åsyftades att förlägga skattskyldighetens inträde till den tidpunkt, då förmånstagarens rätt till försäkringsbeloppet blir definitiv, eller, med andra ord, då följande omständigheter sammanträffa, nämligen 1) att förmånstagarens rätt är oåterkallelig, 2) att försäkringen ej är till sitt fortbestånd beroende av vidare prestation från försäkringstagarens sida, och 3) att förmånstagarens död ej medför, att försäkringsbeloppet tillfaller försäkringstagaren. Emellertid kunna samtliga dessa betingelser föreligga utan att full förfoganderätt över försäkringen tillkommer förmånstagaren. En kapitalförsäkring, som är tagen på annans liv för dödsfall och till vilken förmånstagare blivit insatt genom oåterkalleligt förordnande, kan utfalla i skilda poster under ett flertal år. Om dödsfallet inträffar, medan försäkringstagaren är i livet, föreligga visserligen samtliga de tre nyssnämnda omständigheter, som göra förmånstagarens rätt definitiv, men förfoganderätt över försäkringen har han ännu icke. Sådan rätt erhåller han jämlikt 109 § försäkringsavtalslagen först vid försäkringstagarens död. Utfaller icke någon del av försäkringsbeloppet förrän mer avsevärd tid förflutit efter den persons död, å vars liv försäkringen tagits, eller äro posterna fördelade på ett större antal år, kan, därest skattskyldighet skulle inträda vid nyssnämnda dödsfall, förmånstagaren sakna medel till skattens gäldande eller i allt fall därav drabbas oskäligt hårt. Först när förmånstagaren erhåller förfoganderätt över försäkringen, utgör denna en ekonomisk tillgång i hans hand. Jag har med hänsyn härtill, även om ett avsteg från arvsbeskattnings principer härigenom må anses ske, stannat för den uppfattningen, att skattskyldigheten bör inträda vid den tid, då förmånstagaren vinner förfogan-

derätt över försäkringen. I normalfallet sammanfaller, enligt nyss anförda lagrum, denna tidpunkt med försäkringstagarens död. Men det kan ock tänkas, att förmånstagaren på grund av särskilt avtal tidigare får förfoga över försäkringen, liksom teoretiskt sett det fall ej är uteslutet, att sådan rätt tillkommer honom först vid en senare tidpunkt. Då det emellertid undantagsvis — vid kapitalförsäkring med i olika rater utgående belopp — kan förekomma, att försäkringsbelopp, som bör gåvo-beskattas, tillfaller förmånstagaren, innan han erhållit förfoganderätt över försäkringen, läser i nu förevarande författningsrum böra intagas stadgande om skattskyldighet vid mottagandet av varje särskilt sålunda utfallande belopp. Emellertid kan med de av mig accepterade principerna för skattskyldighetens inträde en viss fara förefinnas för missbruk av skattelindringen genom försäkringsbeloppes uppdelande på ett större antal poster, utfallande å skilda tider. Jag har därför ansett erforderligt att bestämma den tid, inom vilken enligt 35 § avdrag å belopp, som tillfalla förmånstagare på grund av förordnande av samma person, ej må ske till större belopp än 15,000 kronor, till tio år i stället för i promemorian föreslagna två år.

I fråga om det promemorian närslutna utkastet till författningstext i övrigt har *Svea hovrätt* anført, att, för den händelse vid försäkringstagares frånfälle efterlevande make finnes vara insatt såsom förmånstagare, borde uppenbarligen, enligt grunderna för stadgandet i 15 § förordningen om arvsskatt och skatt för gåva, den del av försäkringsbeloppet, som motsvarades av den efterlevandes giftorätt, vara skattefri; de föreslagna bestämmelserna utmärkte ej med erforderlig tydlighet, huru härmed skulle förhållas, varför ett förtydligande i angiven riktning syntes vara av nöden.

Skattefri
andel för
efterlevande
make.

Jag instämmer i hovrättens uttalande, att under de av hovrätten berörda omständigheterna den del av försäkringsbeloppet, som motsvarar efterlevande makes giftorätt, bör vara skattefri. Ehuru en sådan tolkning utan uttryckligt stadgande i skatteförfattningen synes böra följa av allmänna civilrättsliga regler, har jag funnit lämpligt att till ledning för beskattningsmyndigheterna i den riktning, som hovrätten förordat, förtydliga de bestämmelser, som intagits i 35 § i det remitterade utkastet.

Departements-
chefen.

Hovrätten över Skåne och Blekinge har ansett, att tvekan kan råda, huruvida allenast de i utkastet under 35 § andra stycket a) upptagna livförsäkringarna borde ifrågakomma till skattelindring, samt anför:

Fråga om
skattelindring
för livförsäk-
ringar, tagna
mot engångs-
premie.

»Den omständigheten att en person på en gång eller i större rater än i stadgandet förutsättes guldit premierna, utgör näppeligen i och för sig ett bevis för att ej försäkringens syfte är just sådant, som av staten på förut upptagna skäl bör premieras. Det kan också mycket väl tänkas, att ett sparad belopp på grund av varjehanda skäl lämpligen bör inbetalas

på en gång såsom premie för livförsäkring, och att eljest någon försäkring ej kan antagas komma till stånd. Det må vara, att detta inkast ej får någon större praktisk betydelse för försäkringar, som tagas efter de föreslagna bestämmelsernas ikraftträdande, då dessa försäkringar genom försäkringsgivarnas förmedling säkerligen bliva lämpade därefter, men för redan tagna försäkringar av antytt slag ställer sig saken annorlunda och därför bör åtminstone åt förordningens övergångsstadgande givas en sådan avfattning att dessa försäkringar ej ställas utanför den föreslagna skattelindringen.»

Departement-
chefen.

Jag får beträffande denna anmärkning hänvisa till promemorian och ansluter mig sålunda till den uppfattning, som där kommit till uttryck, eller att skattefriheten för förmånstagare endast bör avse sådana typer av försäkring, som enligt 116 § första stycket och 123 § första stycket i lagen om försäkringsavtal gå fria från utmätning.

Särskilt gr-
kände av
Ränte- och
kapitalförsäk-
ringsanstalten
i Stockholm.

Ränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm erinrar till en början, att enligt det för anstalten gällande reglementet denna hade till ändamål att inom riket meddela livränteförsäkring och kapitalförsäkring för livsfall, samt att försäkringsavtalslagen, jämlikt 1 § i densamma, ägde tillämpning å sådan anstalt. Anstalten förmenar vidare, att enligt det remissen bifogade utkastet till författningstext en förmånstagare till ett från anstalten utfallande belopp skulle bliva i beskattningshänseende sämre ställd än annan sådan. Till utveckling härav anför anstalten:

»Det nu i finansdepartementet utarbetade förslaget avser stadgande av skatteskyldighet såsom för gåva för vad som tillfaller någon på grund av att han enligt lagen av år 1927 om försäkringsavtal blivit insatt som förmånstagare, men vid skattens beräkning skulle från värdet av vad som tillfallit den berättigade få avräknas 15,000 kronor, under förutsättning, bland annat, att 'enligt avtalet premiebetalningen skolat vara fullgjord under en tid icke understigande 10 år — —'. Det citerade villkoret för skattelättnad, som överensstämmer med det villkor, som i lagen om försäkringsavtal § 116 är uppställt för rätt till utmätningsfrihet, torde hava formulerats med tanke på, att försäkringstagaren kan avlida efter endast ett eller några få års premiebetalning, och att det i sådant fall borde anses skäligt att låta förmånstagaren komma i åtnjutande av skattelättnad, fastän premiebetalningen ej pågått 10 år. Detta tillmötesgående mot förmånstagarens intressen skulle emellertid av rent formella skäl komma att bliva en olägenhet för ränte- och kapitalförsäkringsanstaltens delägare, likasom motsvarande formulering av det i lagen om försäkringsavtal § 116 uppställda villkoret för utmätningsfrihet redan på ett för visso icke avsett sätt blivit. Hos nämnda anstalter föreligger nämligen aldrig något avtal om premiebetalning under en längre följd av år. I verkligheten är en försäkringstagare hos ett annat försäkringsföretag ej heller bunden av något avtal om mångårig premiebetalning, eftersom försäkringsbolagen utan vidare bruka till den, som önskar avbryta premiebetalningen, utbetala återköpsvärdet av försäkringen eller ock lämna fribrev motsvarande gjorda inbetalningar.

Medgivas bör, att då en far vill säkerställa sitt barns framtid genom insättning i en ränte- och kapitalförsäkringsanstalt, gör han det i regel

genom insättning å en försäkringsbok i barnets namn och anlitar således ej omvägen att göra insättning i eget namn för att därefter sätta in barnet som förmånstagare. Men det händer ej sällan att det för en person, vilken en lång följd av år satt in sina besparingar å en försäkringsbok i eget namn, kan vara lämpligt insätta barn, eller eventuellt föräldrar, som förmånstagare.

Ränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm har cirka 105,000 delägare och en omslutning av cirka 58,000,000 kronor. Dessutom finnas 13 mindre liknande anstalter. Samtliga anstalternas insättare utgöra således en till antalet betydande intressegrupp.»

Med anledning av ränte- och kapitalförsäkringsanstaltens framställning torde, för att förmånstagare till i sådan anstalt tagen försäkring ej må försättas i sämre ställning än förmånstagare till i andra försäkringsanstalter tagna försäkringar — när fråga är om belopp, som tillfaller förmånstagare på en gång på grund av flera insättningar av samma person i anstalt av först angiven beskaffenhet — beloppen böra anses utgå på grund av en och samma försäkring, vilken bör anses tagen vid tiden för den första insättningen och på villkor om premiebetalning, att denna skolat ske i den ordning, vari insättningar i anstalten sedermera ägt rum. Med tillämpning av en sådan princip kommer den, som för en regelmässig besparing i form av inbetalningar av försäkringspremier valt en anstalt av ifrågavarande slag, att i möjligaste mån likställas med den, som i annat slag av försäkringsanstalt än nu ifrågavarande tager försäkring med villkor om premiebetalning under motsvarande längre tid. Ett stadgande av nu antytt innehåll bör följaktligen inflyta i 35 § arvsskatteförordningen.

*Departements-
chefen.*

Beträffande det i promemorian föreslagna skattefria beloppet anser Svea hovrätt sig böra ifrågasätta, huruvida icke, med hänsyn till det samhällsintresse, som ligger i livförsäkringens utbredning inom de stora samhällslager som ekonomiskt stå något över existensminimum, det i förslaget åsyftade helt skattefria beloppet bör höjas från 15,000 kronor till 20,000 kronor eller möjligen 25,000 kronor.

*Storleken av
det skatte-
fria beloppet.
Svea hovrätt.*

Göta hovrätt hemställer, under åberopande av vad hovrätten, på sätt i det föregående upptagits, anfört i fråga om gällande regler för beskattning av arvslott och gåva, att den gemensamma gränsen för skattefriheten sättes lägre än föreslagna 15,000 kronor.

Göta hovrätt.

Advokatfiskalen vid Göta hovrätt, vilken till hovrätten avgivit yttrande i ämnet, anför:

*Advokat-
fiskalen vid
Göta hovrätt.*

»Advokatfiskalsämbetet anser i motsats till Svenska försäkringsföreningens sakkunnigenämnd icke blott att någon ökning icke bör ifrågakomma av det belopp å 15,000 kronor, som vid skattens beräkning skulle få avdragas för värdet av vad som tillfallit den berättigade, utan ämbetet vill fastmera såsom sin åsikt uttala, att någon reducering av samma be-

lopp synes ämbetet väl kunna ifrågasättas. Det till stöd för det stora avdraget anförda motivet, att det ligger i det allmännas intresse att på frivillighetens väg åstadkomma ett rationellt och på sparsamhet grundat ordnande av familjeförsörjningen, kan väl försvara en lindrigare skattebehandling än vid gåva, arv eller testamente, men synes advokatfiskalsämbetet ej böra föranleda ett så stort skattefritt avdrag som 15,000 kronor, för visst fall ända till 18,000 kronor. En reducering av det ifrågakomma avdraget anser sig ämbetet därför böra förordna.»

Hovrätten
över Skåne
och Blekinge.

Hovrätten över Skåne och Blekinge anser, att det kan ifrågasättas, om just det belopp, 15,000 kronor, som skulle utgöra gränsen för skattefrihet, är det rätta, men att det ej torde böra sättas lägre, samt att det från statsfinansiell synpunkt lär vara försiktigast att ej gå till ett högre belopp, ehuru försäkringsföreningens sakkunnigenämnd syntes hava anfört goda skäl för beloppets sättande till 25,000 kronor.

Statskontoret.

Statskontoret förklarar sig i likhet med försäkringsföreningens sakkunnigenämnd hålla före, att det skattefria beloppet i förslaget blivit för knappt tilltaget samt att en höjning till 25,000 kronor syntes böra ske.

Länsstyrelserna.

Jämväl länsstyrelsen i Stockholms län förklarar sig benägen att biträda sakkunnigenämndens åsikt, att det skattefria beloppet icke borde fastställas lägre än till 25,000 kronor.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anser, att förslaget icke tillbörligt beaktat försäkringarnas stora sociala betydelse, och instämmer i sakkunnigenämndens uttalande om en höjning av det skattefria beloppet till 25,000 kronor.

Länsstyrelsen i Malmöhus län finner det kunna ifrågasättas, huruvida icke den i vissa fall föreslagna reduceringen av försäkringssumman vid beräkningen av skatten borde sättas i viss proportion till försäkringssummans storlek, exempelvis så, att t. o. m. 50,000 kronor avräknas 15,000 kronor — så vida nu icke detta avdrag finge anses väl högt — varefter det skattefria beloppet borde successivt minskas för att alldeles bortfalla vid försäkringar överstigande 100,000 kronor.

Departements-
chefen.

Ehuru flertalet av de över förslaget hörda myndigheterna förordat höjning av det skattefria beloppet utöver föreslagna 15,000 kronor, finner jag mig dock av bland annat statsfinansiella skäl icke böra frångå det remitterade utkastets ståndpunkt härutinnan. Vad angår det av länsstyrelsen i Malmöhus län framställda förslaget i avseende å minskning av avdraget vid större försäkringar vill jag — utöver vad härutinnan i promemorian anförts — erinra om angelägenheten av att bestämmelserna i ämnet göras så enhetliga och litet invecklade som möjligt.

Författnings-
texten i
öfrigt.

Svea hovrätt.

Vidkommande utkastet till författningstext i öfrigt anför *Svea hovrätt*, att det kunde ifrågasättas, om icke den i 39 § upptagna bestämmelsen om uppgiftsskyldighet för försäkringsgivare borde kompletteras med ett stadgande om påföljd för den försäkringsgivare, som underlåte att full-

göra vad honom härutinnan ålåde, samt att samma paragraf torde böra erhålla en avfattning, som tydligt utmärkte, att, för den händelse en person hos en och samma försäkringsgivare tagit flera försäkringar, försäkringsgivaren skulle vara befriad från uppgiftsskyldighet endast därest summan av samtliga försäkringsbelopp ej överstege 3,000 kronor.

Göta hovrätt uttalar, att det väl måste anses, att bärande skäl saknas för att, såsom i författningsförslaget skett, giva laglottsberättigad, som tack vare 104 § andra stycket lagen om försäkringsavtal njuter sin rätt, en i skattehänseende mera gynnad ställning än andra laglottsberättigade, var- efter hovrätten vidare anför:

»Enligt det föreslagna tredje stycket av 35 § medges förmänstagare under vissa förutsättningar skattefrihet för rätt till sådan livränta, som tillfaller honom såsom vederlag för egen eller annans arbetsanställning. Även i andra fall synes hänsyn böra tagas till värdet av ett för rättig- heten erlagt vederlag (t. ex. sådant vederlag, som erlagts genom inbetal- ning av premier för försäkringen), och hovrätten får därför hemställa, att ett tilläggsstadgande härom införes i förslaget. I det föreslagna nya stycket av 39 § ålägges försäkringsgivare att, där förmänstagare blivit insatt och försäkringsbeloppet överstiger 3,000 kronor, inom en månad efter det meddelande om inträffat försäkringsfall kommit försäkringsgi- varen till handa lämna vissa uppgifter. Enär enligt den föreslagna 34 § tiden för inträdet av förmänstagarens skattskyldighet icke alltid är den- samma som tiden för försäkringsfallet, vore det väl lämpligare att bestäm- ma den tid, inom vilken uppgifterna skola lämnas, till en månad efter det skattskyldigheten enligt 34 § inträtt. Vidare bör enligt hovrättens för- menande skyldigheten att lämna uppgift avse alla fall av försäkring, där förmänstagare blivit insatt, således oberoende av om försäkringsbelop- pet överstiger 3,000 kronor. I arvsskatteförordningen torde böra intagas stadgande, varav tydligt framgår, att deklarationsskyldighet åligger för- mänstagare.»

Advokatfiskalen vid Göta hovrätt yttrar, att det synes kunna på de av sakkunnigenämnden anförda skäl ifrågasättas, om det icke är med rättvisa överensstämmande, att de föreslagna författningsbestämmelserna skola äga tillämplighet endast med avseende å förmänstagare, som insatts genom förordnande efter viss tidpunkt, exempelvis den 1 januari under det år lagen träder i kraft.

Advokat-
fiskalen vid
Göta hovrätt.

Hovrätten över Skåne och Blekinge anser, att i andra stycket av 37 § i utkastet orden »som erhållits genom gåva» lämpligen borde utbytas mot »som skall beskattas såsom gåva».

Hovrätten
över Skåne
och Blekinge.

Statskontoret anser sig böra giva sin anslutning till sakkunnigenämndens förslag om införande av ett övergångsstadgande av innehåll, att beskattning icke skall ifrågakomma med avseende å försäkringsbelopp, utfallande till förmänstagare, som insatts genom förordnande före den 1 januari det år den tillämnade ändringen i förordningen om arvsskatt och skatt för gåva träder i kraft.

Statskontoret.

Läns-
styrelserna.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län förmenar billigheten kräva, att de av sakkunnigenämnden gjorda erinringarna i nyssnämnda avseende beaktas och att beskattning sålunda icke bör komma i fråga för försäkringsbelopp, som utfaller till förmånstagare, vilken insatts genom förordnande före lagens ikraftträdande.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anser det önskligt, att den för försäkringsgivare föreskrivna uppgiftsplikten bestämmes skola inträda redan i fråga om försäkringsbelopp över 2,000 kronor.

Departements-
chefen.

Flertalet av de här återgivna anmärkningarna föranleda icke till annat yttrande från min sida än en hänvisning till vad i dessa delar anförts i promemorian.

Visserligen kan man med Göta hovrätt ifrågasätta riktigheten av att laglottsberrättigad stärbhusdelägare, som på grund av 104 § andra stycket försäkringsavtalslagen uppbär något belopp, skall tillgodonjuta visst skatteprivilegium. Men då beloppet icke ingår i kvarlåtenskapen efter försäkringstagaren, utan tillfaller vederbörande stärbhusdelägare såsom konkurrent med förmånstagare om en på grund av särskilt förordnande från boet undantagen tillgång, synes det ligga närmare till hands att vid beskattningen tillämpa reglerna för förmånstagare än dem, som gälla för arvingar i boet. — Att, så snart sådan händelse, på grund varav enligt förordningen skattskyldighet skall inträda, infaller efter förordningens trädande i kraft, beskattning bör äga rum även om förordnande av förmånstagare skett dessförinnan, står i överensstämmelse med allmänt vedertagna principer för skattelags verkan i tiden.

På grund av den ändring, som efter vad i det föregående anförts bör vidtagas i förslaget 34 §, måste jämväl 39 § undergå viss omarbetning. Vidare torde med anledning av vad Svea hovrätt anmärkt angående de fall, då försäkringsgivare bör vara befriad från uppgiftsskyldighet, åt 39 § givas sådan avfattning att, därest en person hos samma försäkringsgivare tagit flera försäkringar, försäkringsgivaren är befriad från uppgiftsskyldighet, endast såvitt summan av samtliga försäkringsbelopp ej överstiger 3,000 kronor.

Att stadga straff för försäkringsgivares underlåtenhet att fullgöra honom åliggande uppgiftsskyldighet har icke syntts mig erforderligt. Det skadeståndsansvar, som dylik underlåtenhet enligt allmänna rättsregler lär kunna medföra, torde härutinnan vara till fyllest.

I anledning av Göta hovrätts framställning om tydligt utmärkande i författningstexten av förmånstagares deklarationsplikt torde viss redaktionell jämkning böra vidtagas i 39 §.

Den anmärkning, som beträffande formuleringen av 37 § andra stycket framstälts av hovrätten över Skåne och Blekinge, har syntts mig böra föranleda ett utbyte av uttrycket »som erhållits genom gåva» mot »för vilken skattskyldighet enligt detta kapitel äger rum».

Föredragande departementschefen uppläser härefter föreliggande förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva och hemställen, att förslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla, och förordnar att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisa.

Ur protokollet:

Elis Lindahl.

Bilaga A.

Utkast

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva.

Härigenom förordnas, dels att 3, 14, 18, 31, 39 och 56 §§ i förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva skola, 3, 14, 39 och 56 §§ i angivna delar, erhålla den ändrade lydelse nedan sägs, dels att 30 § i samma förordning skall upphöra att gälla, dels ock att i förordningen skall omedelbart före 56 § införas en ny paragraf, betecknad såsom 55 a §, av nedan angivet innehåll.

3 §.

1 mom. Skatt på grund av arv eller testamente (*arvsskatt*) utgår:

1:o) för egendom, som efterlämnats av svensk medborgare eller av sådan utlänning, som vid dödsfallet varit här i riket bosatt;

2:o) för följande slag av egendom, som efterlämnats av annan avliden utlänning än i 1:o) sägs:

a) här i riket belägen fast egendom, så ock nyttjanderätt till sådan egendom samt rätt till ränta, avkomst eller annan förmån, som åt någon upplåtits att utgå av egendomen;

b) i riket befintlig, under a) här ovan icke nämnd lös egendom, som är avsedd för stadigvarande bruk i härstädes bedriven förvärvsverksamhet eller att däri omsättas eller förbrukas, såsom levande och döda inventarier, råämnen, varor, förbrukningsartiklar och dylikt, gruvor, patent- och förlagsrätter, så ock kapital, som finnes kontant tillgängligt eller utlånats eller nedlagts i obligationer eller insatts i bank eller annorstädes eller bestått av andra fordringar eller av aktier, banklotter eller andelar i ekonomiska föreningar, bolag eller rederier; samt

c) svenska aktier, svenska banklotter och andelar i svenska ekonomiska föreningar, bolag och rederier, även i den mån dessa tillgångar icke äro att hänföra till under b) här ovan nämnd egendom.

2 mom. — — — — —

14 §.

Behållning — — — iakttages:

1) — — — —

2) — — — —

3) att bland boets skulder icke må inräknas gäld, som är in-tecknad i fast egendom av fideikommissnatur.

Från — — — arvsskatt.

18 §.

Vid beräkning av andel i kvarlåtenskap, varom förmäles i 3 § 1 mom. 2:o), må avdrag ske endast för gäld, som är intecknad i däruti ingående fast egendom.

31 §.

Skyldighet att erlægga skatt för gåva åligger, såframt ej annat föreskrives i denna förordning:

a) svenska medborgare, utlänningar, som äro här i riket bosatta, samt inländska menigheter, samfund, stiftelser, verk och inrättningar, bolag och ekonomiska föreningar ävensom andra inländska juridiska personer:

för gåva av fast eller lös egendom inom eller utom riket; samt

b) andra utlänningar än i a) sägs, så ock utländska bolag ävensom andra här i riket icke hemmahörande juridiska personer:

för gåva av egendom av sådan beskaffenhet, som angives i 3 § 1 mom. 2:o).

39 §.

Inom — — — gåva.

Deklaration — — — testamentsgivaren varit bosatt. Finnes ingen myndighet, till vilken jämlikt angivna bestämmelser deklARATION skall avlämnas, skall densamma avlämnas till överståthållarämbetet för uppborärenden.

Vederbörande — — — uppborärenden.

55 a §.

1 mom. Såsom bosatt här i riket anses den, som här har sitt egentliga bo och hemvist.

Vad i denna förordning stadgas om person, som är bosatt här i riket, skall jämväl äga tillämpning å person, som i Sverige stadigvarande vistas utan att vara härstädes bosatt.

2 mom. Person, som tillhör främmande makts härvarande beskickning eller lönade konsulat eller beskickningens eller konsulatets betjäning anses i beskattningshänseende icke vara bosatt här i riket. Vad nu sagts gäller jämväl sådan persons hustru, barn under 16 år och enskilda tjänare, som bo hos honom.

För sådana aktier, banklotter och andelar i ekonomiska föreningar, om vilka i 3 § 1 mom. 2:o) c) sägs, föreligger icke skyldighet att erlægga arvs-skatt, därest de efterlämnats av person, varom i nästföregående stycke förmäles. Sådan person är frikallad från skattskyldighet för gåva av egendom, varom nyss sagts.

56 §.

1 mom. Skall skatt enligt denna förordning utgå för egendom utom riket och har arvs- eller gåvoskatt för egendomen därstädes erlagts, ankomme på Konungen att, efter ansökan, medgiva motsvarande nedsättning i den skatt, som på samma egendom här belöper.

Vad här är stadgat äger icke tillämpning med avseende å skatt, som utomlands erlagts för egendom av sådan beskaffenhet, som angives i 3 § 1 mom. 2:o).

2 mom. Från tillämpningen av vad i denna förordning stadgas om skattskyldighet för egendom, som efterlämnats av utlänning, samt för egendom, vilken såsom gåva mottages av utlänning, äger Konungen, utom i avseende å egendom av sådan beskaffenhet, som angives i 3 § 1 mom. 2:o), under förutsättning av ömsesidighet medgiva undantag för medborgare i visst annat land.

Överenskommelse — — — avgift.

Denna förordning träder i kraft den

Bilaga B.

Utkast

till

förordning om ändrad lydelse av 34, 35, 37 och 39 §§ förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva.

Härigenom förordnas, att 34, 35, 37 och 39 §§ förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva skola, 35, 37 och 39 §§ i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

34 §.

Skattskyldighet äger rum, vare sig skriftlig handling om gåvan upprättats eller icke, och inträder vid tiden för gåvans mottagande samt, i fall som avses i 35 § andra stycket, vid tiden för försäkringsfallet eller, där återkallelse av förordnandet om förmånstagares insättande vid sist angivna tid ännu kan äga rum, vid den tid, efter vilken sådan återkallelse ej må ske, dock, där fråga är om livförsäkring, i intet fall senare än vid försäkringstagarens död.

35 §.

Skattskyldighet — — — av gåva.

Likaledes inträder skattskyldighet såsom för gåva för vad som tillfaller någon på den grund att han i enlighet med lagen den 8 april 1927 om försäkringsavtal blivit insatt såsom förmånstagare, så ock för vad stärbhusdelägare, som är berättigad till laglott, erhåller på grund av stadgandet i 104 § andra stycket samma lag. Dock skall, där försäkringen är tagen

a) å försäkringstagarens eller hans makes liv samt enligt avtalet premiebetalningen skolat vara fullgjord under en tid icke understigande tio år och ej heller under något år erlagts premie, som uppgår till mer än en femtedel av sammanlagda beloppet av de premier, som skolat erläggas, därest premiebetalningen lika fördelats på tio år från avtalets slutande, eller

b) för olycksfall eller sjukdom,

vid skattens beräkning från värdet av vad som tillfallit den berättigade avräknas 15,000 kronor, och bedömes frågan om och till vilket belopp skatt skall utgå allenast med hänsyn till vad därefter återstår, varvid likväl å värdet av vad som inom loppet av två år på grund av skilda förordnanden av samma person tillfallit den berättigade ej må avräknas mer än sammanlagt nyss nämnda belopp.

Vad i andra stycket stadgats äger icke tillämpning å rätt till livränta, som tillfaller förmånstagare såsom vederlag för egen eller annans arbetsanställning och som förfaller till betalning efter det förmånstagaren fyllt femtiofem år eller blivit varaktigt oförmögen till arbete.

37 §.

Skyldskapsförhållandet — — — tillämpning.

Egendom, som erhållits genom gåva, upptages till sitt värde vid tiden för skattskyldighetens inträde.

39 §.

Inom — — — Konungens befallningshavande.

Försäkringsgivare, som avses i lagen den 8 april 1927 om försäkringsavtal, åligger att, där förmånstagare i enlighet med samma lag blivit insatt, inom en månad efter det meddelande om inträffat försäkringsfall kommit försäkringsgivaren till handa till Konungens befallningshavande i det län, där förmånstagaren är bosatt, lämna skriftlig uppgift om försäkringsfallet och, enligt närmare föreskrifter, som meddelas av Konungen, om de förhållanden, som äro av betydelse för skattskyldighetens bedömande; dock att nu stadgad skyldighet icke skall gälla, där försäkringsbeloppet ej överstiger 3,000 kronor.

Vad i denna — — — uppbördsärenden.

Denna förordning träder i kraft den _____ och skall, där sådan händelse sedermera inträffar, som enligt 34 § i dess lydelse enligt denna förordning föranleder skattskyldighets inträde, äga tillämpning utan hinder av att förordnandet om förmånstagares insättande skett tidigare.
